

Sirač, 2022.

OPĆINA SIRAČ

PROGRAM ZAŠTITE DIVLJAČI

**ZA POVRŠINE IZVAN LOVIŠTA
NA PODRUČJU OPĆINA SIRAČ**

za razdoblje od 01. travnja 2022. do 31. ožujka 2032. godine

Naručitelj:	Općina Sirač, Stjepana Radića 120/1, 43541 Sirač, OIB : 93565930259	
Projekt:	Program zaštite divljači za površine izvan lovišta na području Općina Sirač za razdoblje od 01. travnja 2022. do 31. ožujka 2032.	
Izvođač:	Poljoprivredna zadruga Skočaj, Ulica bana Josipa Jelačića 6, 43532 Đulovac, OIB: 88945219889, broj licencije 1063	
Ovlašteni izrađivač:	Lidija Vrbas Balder, dipl.inž. šumarstva	
	(pečat ovlaštenog inženjera)	(potpis)
Suradnici:		

SADRŽAJ

1	UVOD.....	1
2	AKT O PROGLAŠENJU ILI USTANOVLJENJU POVRŠINE IZVAN LOVIŠTA.....	11
3	OSNOVNI PODACI O POLOŽAJU I GRANICAMA POVRŠINE IZVAN LOVIŠTA TE NJENOJ POVRŠINI RAZRAĐENOJ PO KULTURAMA ZEMLJIŠTA SA ZEMLJOVLASNIČKIM RAZMJEROM...13	
4	PROCJENA BROJNOG STANJA DIVLJAČI KOJA STALNO, SEZONSKI ILI POVREMENO OBITAVA NA POVRŠINAMA IZVAN LOVIŠTA ILI PREKO ISTIH PRELAZI.....	23
5	UVJETI ZAŠTITE PRIRODE (ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu).....	59
6	MJERE ZAŠTITE DIVLJAČI.....	75
7	MJERE ZA SPREČAVANJE ŠTETA OD DIVLJAČI.....	83
8	BRIGA O DRUGIM ŽIVOTINJSKIM VRSTAMA.....	109
9	PRIKAZ POTREBNIH FINACIJSKIH SREDSTAVA ZA PROVEDBU PROGRAMA.....	111
10	KRONIKA PROGRAMA ZAŠTITE DIVLJAČI.....	113

POPIS PRILOGA

1 UVOD

Prema Zakonu o lovstvu na površinama na kojima je zabranjeno ustanovljenje lovišta divljač je dužan štiti korisnik te površine, a lov s tih površina obavlja korisnik te površine ako je registriran za obavljanje lova ili lov može povjeriti registriranoj pravnoj ili fizičkoj osobi (obrtniku). Prema Zakonu o lovstvu zabranjeno je ustanovljenje lovišta:

1. Na miniranim površinama i sigurnosnom pojasu širine do 100m;
2. Na moru i ribnjacima s obalnim zemljištem koje služi za korištenje ribnjaka;
3. U rasadnicima, nasadima voćaka, vinove loze i višegodišnjeg ukrasnog, ljekovitog i drugog bilja koji su namijenjeni intenzivnoj proizvodnji te pašnjacima, ako su ograđeni ogradom koja sprečava prirodnu migraciju dlakave divljači;
4. Na zaštićenim dijelovima prirode ako je posebnim propisima na njima zabranjen lov;
5. Na javnim cestama i drugim javnim površinama;
6. Na građevinskom području, osim na neizgrađenom dijelu građevinskog područjato njegova privođenja namjeni;
7. Na vojnim lokacijama;
8. Na drugim površinama na kojima je aktom o proglašenju njihove namjene zabranjen lov.

Ovim Programom zaštite divljači nastoji se uklopiti pojedine životinjske vrste u navedeni prostor koristeći zakonske mogućnosti. Također, ovim Programom se nastoji utvrditi osnovne podatke o položaju, granicama, kao i ukupna površina zemljišta na kojemu se ne ustanovljuje lovište, te njegova struktura. Program zaštite divljači će u sebi sadržavati i procjenu brojnog stanja divljači koja stalno, sezonski ili povremeno boravi na površinama izvan lovišta ili preko njih prelazi, uvijete zaštite prirode, mjere zaštite divljači, mjere za sprječavanje šteta od divljači, način brige o drugim životinjskim vrstama te prikaz potrebnih financijskih sredstava za provedbu ovog programa zaštite divljači.

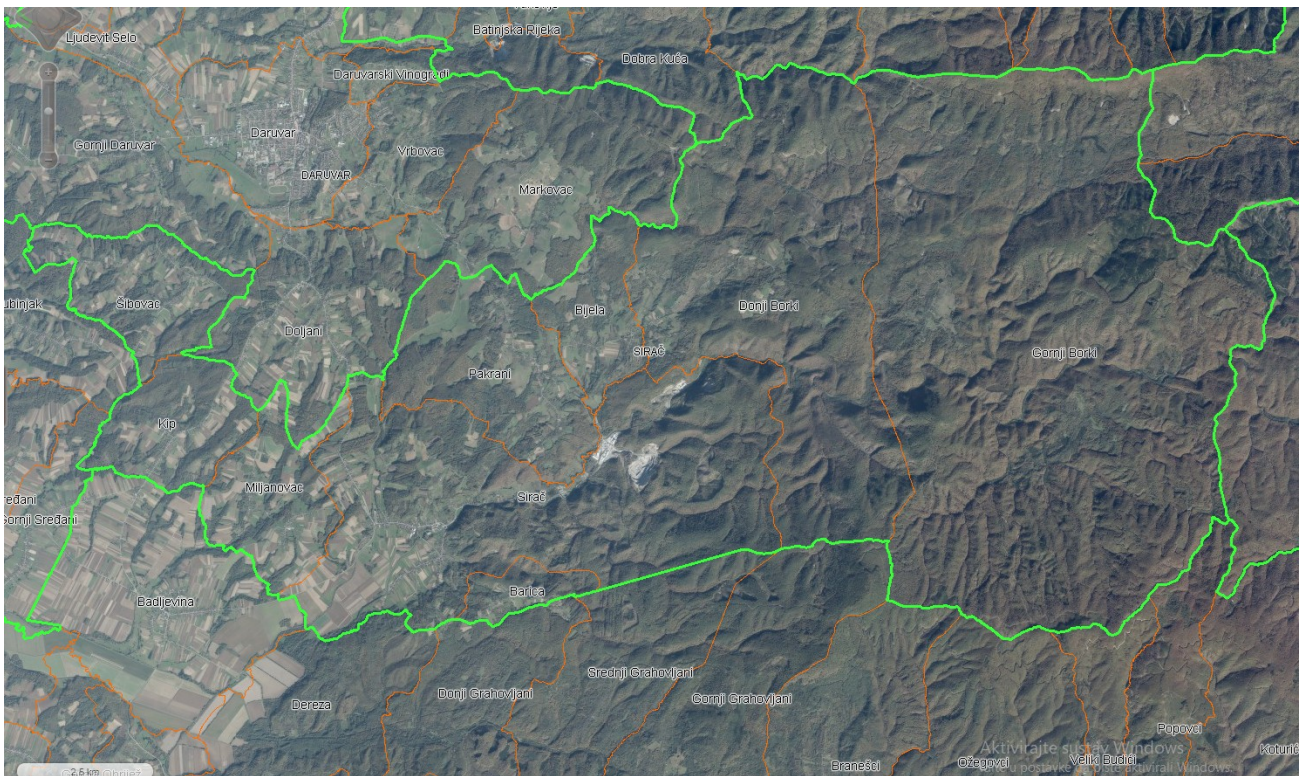
Program zaštite divljači za Općinu Sirač vrijedi od 01. travnja 2022. do 31. ožujka 2033. godine, a izradila ga je Lidija Vrbas Balder, ovlaštena inženjerka šumarstva, djelatnica Poljoprivredne zadruge Skočaj, sa sjedištem u Đulovcu koja je registrirana i licencirana za izradu lovnogospodarskih planova (broj licencije 1063).

144,91 km² unutar kojih okuplja devet naselja: Barica, Bijela, Donji Borki, Gornji Borki, Kip, Miljanovac, Pakrani, Sirač i Šibovac.

Sjedište Općine je naselje Sirač, smješteno na prostoru gdje rijeka Bijela i Pakra izlaze iz planinskih masiva Papuka i Ravne Gore i gdje se potok Željnjak ulijeva u rijeku Bijelu. Taj prostor je od davnina vrlo povoljan za nastanak, razvoj i život naselja jer je dolina rijeke Bijeke pogodna za izgradnju prometnica daleko u planinsku unutrašnjost bogatu vodom, šumom i kamenom.

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine Općina Sirač broji 2.218 stanovnika (prosječne starosti 43,8 godina), iz čega proizilazi da je gustoća naseljenosti 15 st/km². U ukupnom stanovništvu županije, koje iznosi 119.764 stanovnika, udio stanovništva Općine Sirač iznosi 1,85 %, odnosno 0,05 % od ukupnog broja stanovnika Hrvatske.

Sirač se nalazi na 45°31'38" sjeverne geografske širine i 17°15'37" istočne geografske dužine, na nadmorskoj visini od 161 m.

Slika 2. Struktura naselja Općine Sirač

Na području općine od kulturnih dobara nacionalnog i regionalnog značaja nalaze se:

-*Arheološki lokaliteti i zone*: Benediktinski samostan sv. Margarete u Bijeloj i Sklop građevina manastira Pakra.

-*Sakralne građevine*: Crkva Pohoda Blažene Djevice Marije

-*Fortifikacijske građevine*: Stari grad Sirač u Siraču i Stari grad Željnjak u Barici

- *Spomen područja*: Park branitelja u Siraču

Prostor današnjeg Sirača obiluje bogatstvom vode, kamena i drveta što je osiguravalo povoljne uvijete za život još od rimskog doba, dok je brdovito područje pružalo utočište i hranu.

Sirač je sredinom 13. stoljeća pripadao župi Toplica. Tada ga i prvi puta 1242. godine pod imenom Zirch nalazimo na jednoj zemljopisnoj karti. Prvi stari grad u Siraču, čiji su ostaci vidljivi i danas, sagradili su 1309. godine templarski vitezovi, a tijekom narednih godina, desetljeća i stoljeća grad je često mijenjao vlasnike činom darovanja, kupovine ili vojnim osvajanjima.

Od 1343. godine Sirač je vlasništvo obitelji Tiboltović, a 1389. godine ugarski kralj Sigismund uzima Sirač Tiboltovićima i poklanja ga Kaštelanovićima od Sv. Duha koji su živjeli u današnjem Dežanovcu. Tih godina promijenio je i ime naselju pa se današnje ime Sirač prvi puta pojavljuje 1390. godine, kada je hrvatska plemićka obitelj Kaštelanović sve do 1430. godine gradila naselje na novoj lokaciji. Istovremeno Kaštelanovići su sagradili u blizini grad Željnjak, čije se ruševine nalaze nedaleko kamenoloma Mračara i sela Barica. Provalom Turaka u ove krajeve 1542. godine, gradovi Sirač i Željnjak dolaze u njihov posjed, a većina stanovništva, među kojima je i starosjedilačko hrvatsko, odlazi u današnju zapadnu Mađarsku i Gradišće u Austriji. Turci su po svom dolasku naselili pravoslavne Vlahe.

Borbe za Sirač su česte. Godine 1687. su zbog napredovanja hrvatske vojske pod zapovjedništvom bana Draškovića i carske vojske pod Dünnerwaldom, Turci napustili Sirač, a carski austrijski dvor ga 1695. godine formalno poklanja, ali ne i predaje, patrijarhu Arseniju Crnojeviću, koji je došao sa srpskim porodicama. Krajem 17. stoljeća Sirač je bio središte kotara.

Ostao je u vlasti bečke Carske komore, pa ga najprije 1748. godine carica Marija Terezija poklanja svome suprugu, a 1763. Sirač, utvrdu u ruševinama, i posjed kupuje Antun Janković, tada podžupan požeški. Njegovim dolaskom ponovo se oživljava ratovanjima ugroženo područje te se naseljavaju poljoprivrednici i obrtnici iz Hrvatske (Like – „Pauri“), Češke, Slovačke, Njemačke i Mađarske.

Tih godina počinje i gospodarski razvoj Sirača.

Intenzivnija eksploatacija šume počela je 1872. godine, a kamena 1895. posebice za izgradnju cesta, te željezničke pruge Barcz - Pakrac koja je puštena u promet 1897. godine uz nazočnost cara Franje Josipa. Odmah nakon izgradnje željezničke pruge, društvo Južna željeznica zakupilo je siračka brda na istoku, otvorilo kamenolome i napravilo odvojak željezničke pruge kroz sela do potoka Grižine, dok je vlastelinstvo Tükory nastavilo eksploatacijom šuma. Mogućnost rada i zarade privlači nove došljake u Sirač, među kojima su u to vrijeme nešto brojnije češke obitelji.

Šume često mijenjaju vlasnike pa su nakon 1918. godine, u narednih dvadesetak godina, vlasnici šuma Jugoslavensko dioničko društvo, Guttman i Dioničko društvo "Croatia" koje za potrebe prerade drveta gradi novu veliku pilanu. Dio posjeda je koloniziran u zaselak Baricu, gdje su se nastanili Gorani, Primorci iz Podgorja i Talijani iz okoline Vicence i Padove.

O Siraču u Drugom svjetskom ratu pisano je s pozicija bivšeg sistema, jednostrano i proturežimski pa prava istina o tom vremenu tek treba biti napisana. Sigurno je da je zbog svog zemljopisnog, pa i vojnog značaja bio zanimljiv vojskama na ovim prostorima, a taj interes prouzročio je znatna ljudska i materijalna stradanja. Sirač je u vrijeme rata bio općinsko, ali i vojno središte u kojem su bile postrojbe "Kulturbunda", ustaške postrojbe i domobranski Gorski zdruk. I mještani Sirača su dijelom bili pripadnici tih postrojbi. Partizanske postrojbe su 13. lipnja 1943. godine ušle u Sirač, nakon što su slomile otpor utvrđenih domobrana i ustaša u školskoj zgradi i u crkvi. Niti nakon toga Sirač još dugo nije imao potpunu vlast jedne ili druge vojske, jer su u njega preko dana često zalazile postrojbe ustaša, njemačke vojske i domobrana, dok su partizani u mjesto ulazili uglavnom noću.

Iz Drugog svjetskog rata Sirač je izašao kao jedan od 5 lokalnih centara općine Daruvar. Čelništva općine Sirač, Daruvar, a najviše sami mještani kroz Mjesnu zajednicu, nastojali su s više i manje uspjeha pokrenuti proizvodne i prerađivačke kapacitete, te razne udruge, nastaviti tradiciju prerade drveta, osnovnog školstva, zdravstvene zaštite, pošte, kulturnih djelatnosti, sporta i vatrogastva.

Sve vrijeme nakon Drugog svjetskog rata Sirač je ostao mini središte gospodarske i društvene djelatnosti ovog kraja. Usprkos hrvatskoj orijentaciji i opredjeljenjima napredovao je u razvitku.

Za Sirač je Domovinski rat počeo 5. svibnja 1991. godine kada je formiran Krizni štab za pripremu i vođenje oružanog otpora, a prva naoružana postrojba osnovana je dan kasnije. Početak velikosrpske oružane agresije je za općinu Sirač 19. srpnja 1991. godine kada su pobunjeni Srbi iz zasjede napali policijsku ophodnju u Purnici, kojom prilikom je sedam pripadnika MUP-a ranjeno, a dvojica su ubijena. „ (Izvor: www.sirac.hr)

Općina Sirač formirana je 29.12.1992. godine donošenjem Zakona o područjima županija, gradova i općina u RH („Narodne novine“ broj 90/92). Sjedište Općine je u naselju Sirač, a mjesna smouprava je organizirana kroz 11 mjesnih odbora u 9 naselja (naselje sirač ima tri mjesna odbora).

Nakon domovinskog rata neka naselja općine Sirač potpuno su opustošena iseljavanjem srpskog i crnogorskog stanovništva, poput Donjih i Gornjih Boraka, Pakrana, a u nekim naseljima izgubljeno je čak do 30% stanovništva. Na tim područjima, na Papučkim obroncima, broj divljači se povećava i u nepovoljno godišnje doba spušta se do većih naselja. Tu dolazi do sukoba između lokalnog stanovništva i divljači jer se događaju štete počinjene od strane divljači na poljoprivrednim kulturama i domaćim životinjama.

Osim srneće divljači, ova područja nastanjuje i divlja svinja, lisica, a u zadnje vrijeme se pojavio i čagalj. Stoga se nameće potreba intervencije lovačkih društava kako bi se divljač integrirala na ove i slične prostore.

Pri izradi ovog Programa korišteni su slijedeći zakonski propisi, te stručna literatura:

ZAKONSKI I PODZAKONSKI AKTI

Zakon o lovstvu ("Narodne novine" broj: 99/18., 32/19. i 32/20.)

1. Pravilnik o lovniku ("Narodne novine" broj: 108/19.)
2. Pravilnik o stručnoj službi za provedbu lovnogospodarskih planova ("Narodne novine" broj: 108/19.)
3. Pravilnik o lovačkim psima ("Narodne novine" broj: 108/19.)
4. Pravilnik o lovostaju ("Narodne novine" broj: 94/19.)
5. Pravilnik o sokolarstvu ("Narodne novine" broj: 47/19., 122/20.)
6. Pravilnik o načinu uporabe lovačkog oružja i naboja ("Narodne novine" broj: 37/19.)
7. Pravilnik o odštetnom cjeniku ("Narodne novine" broj: 31/19.)
8. Pravilnik o cjeniku divljači ("Narodne novine" broj: 20/19.)
9. Pravilnik o lovočuvarskoj službi ("Narodne novine" broj: 16/19.)
10. Pravilnik o potvrdi o podrijetlu divljači i njezinih dijelova i obilježavanju krupne divljači evidencijskim markicama ("Narodne novine" broj: 15/19.)
11. Pravilnik o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači i Stručna podloga za bonitiranje i utvrđivanje lovnoproduktivnih površina u lovištima RH ("Narodne novine" broj: 40/06., 92/08., 39/11. i 41/13.)
12. Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja središnje lovne evidencije ("Narodne novine" broj: 67/06. i 73/10.)
13. Pravilnik o uvjetima i načinu lova, nošenju lovačkog oružja, obrascu i načinu izdavanja lovačke iskaznice, dopuštenju za lov i evidenciji o obavljenom lovu ("Narodne novine" broj: 70/10.)
14. Pravilnik o ocjenjivanju trofeja divljači, obrascu trofejnog lista, vođenju evidencije o trofejima divljači i izvješću o ocijenjenim trofejima ("Narodne novine" broj: 92/08.)
15. Pravilnik o osposobljavanju kadrova u lovstvu ("Narodne novine" broj: 78/06. i 92/08.)

Zakon o šumama ("Narodne novine" broj: 68/18., 115/18., 98/19., 32/20. i 145/20.)

Zakon o veterinarstvu ("Narodne novine" broj: 82/13., 148/13., 115/18. i 52/21.)

Zakon o poljoprivrednom zemljištu ("Narodne novine" broj: 20/18., 115/18. i 98/19.)

Zakon o zaštiti prirode ("Narodne novine" broj: 80/13., 15/18., 14/19. i 127./19.)

1. Pravilnik o skupljanju zavičajnih divljih vrsta ("Narodne novine" broj: 114/17.)
2. Pravilnik o naknadi štete od životinja strogo zaštićenih vrsta ("Narodne novine" broj: 114/17.)
3. Pravilnik o stranim vrstama koje se mogu stavljati na tržište te invazivnim stranim vrstama ("Narodne novine" broj: 17/17.)
4. Pravilnik o strogo zaštićenim vrstama ("Narodne novine" broj: 144/13. i 73/16.)
5. Odluka o zavičajnim divljim vrstama čije je uzimanje iz prirode i održivo korištenje dopušteno ("Narodne novine" broj: 17/15. i 68/16.)
6. Pravilnik o popisu stanišnih tipova i karti staništa ("Narodne novine" broj: 88/14 i 27/21.)
7. Pravilnik o prijelazima za divlje životinje ("Narodne novine" broj: 5/07.)
8. Pravilnik o visini naknade štete prouzročene nedopuštenom radnjom na zaštićenim životinjskim vrstama ("Narodne novine" broj: 84/96. i 79/02.)

EKOLOŠKA MREŽA NATURA 2000

- a)** Uredba o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže (Narodne novine, broj 80/19.)
- b)** Pravilnik o ciljevima očuvanja i mjerama očuvanja ciljnih vrsta ptica u područjima ekološke mreže ("Narodne novine" broj: 25/20. i 38/20.)

Zakon o sprječavanju unošenja i širenja stranih te invazivnih stranih vrsta i upravljanju njima ("Narodne novine" broj: 15/18. i 14/19.)

Zakon o prekograničnom prometu i trgovini divljim vrstama ("Narodne novine" broj: 94/13. i 14/19.)

Zakon o zaštiti okoliša ("Narodne novine" broj: 80/13., 153/13., 78/15., 12/18. i 118/18.)

OSTALA LITERATURA

1. Dolenc, Zdravko; 2014.; Ptice prirodnih staništa Hrvatske, Školska knjiga, Zagreb
2. Heinzl H., Fitter R., Parslow J.; 1999.; Ptice Hrvatske i Europe sa Sjevernom Afrikom i Srednjim Istokom, Hrvatsko ornitološko društvo, Zagreb
3. Galičić, Ana; 2017.; Biologija i raznolikost slatkovodnih školjkaša (*Mollusca*, *Bivalvia*), Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivredni fakultet, Osijek
4. Gottstein, Sanja; 2010.; Priručnik za određivanje podzemnih staništa u Hrvatskoj prema Direktivi o staništima Europske unije; Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb
5. Križ, Ivanka i Florijan; 2007. Sirač iz obiteljskih albuma; „Logos“ d.o.o. Daruvar
6. Križ, Ivanka i Florijan; 2002. Sirač, zrnca povijesti i mnoga sjećanja; „Grafodar“ d.o.o. Daruvar
7. Križaj, D; 2010. Štete od divljači: Hrvatski lovački savez; Mala lovačka biblioteka
8. Mustapić Zvonko i suradnici, 2004. Lovstvo: Hrvatski lovački savez, Zagreb
9. Novoselec, Lucija; 2020.; Ugroženi šišmiši u Republici Hrvatskoj i njihova zaštita, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb
10. Program gospodarenja gospodarskom jedinicom Zapadni Papuk; 2017.; Pro Silva, Zagreb
11. Skupina autora; 1980.; Šumarska enciklopedija; drugo izdanje; Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb
12. Šisler Slavko; 2007. Gradovi i općine Republike Hrvatske: Mato Lovrak, Zagreb
13. Tomik, Adrian; 2013. Program monitoringa za crnoprugastog trstenjaka *Acrocephalus melanopogon*, Hrvatsko društvo za zaštitu ptica i prirode
14. Topić, Zlatko; 2009.; Topljive stijene: vapnenci, dolomiti i evaporiti; Sveučilište u Zagrebu, Rudarsko-geološko-naftni fakultet, Zagreb
15. Uidl, Katarina, 2021.; Divlja mačka (*Felis silvestris*) kao dio šumske zoocenoze u Hrvatskoj; Sveučilište u Zagrebu, Fakultet šumarstva i drvne tehnologije, Zagreb
16. Vukelić J., Rauš Đ.; 1998. Šumarska fitocenologija i šumske zajednice u Hrvatskoj, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb

17. Vukelić, J.; Mikac, S.; Baričević, D.; Bakšić, D.; Rosavec, R., 2008: Šumska staništa i šumske zajednice u Hrvatskoj - Nacionalna ekološka mreža. Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb
18. Prostorni plan uređenja Općine Sirač
19. <http://www.dzs.hr>
20. <http://sle.hr>
21. <https://www.lovac.info/>
22. <https://sirac.hr/>
23. <https://geoportal.dgu.hr/>
24. www.preglednik.arkod.hr
25. <http://zastita-prirode-smz.hr>
26. <http://www.haop.hr/hr/tematska-podrucja/odrzivo-koristenje-prirodnih-dobara-i-ekoloska-mreza/ekoloska-mreza/natura-2000>
27. <http://priodahrvatske.com/zastita-prirode/>
28. <https://mzoe.gov.hr/>
29. <http://www.zastita-prirode-bbz.hr/>
30. <http://e-skola.biol.pmf.unizg.hr>
31. <http://priodahrvatske.com>
32. <http://stetnici.sumins.hr>

2 AKT O PROGLAŠENJU ILI USTANOVLJENJU POVRŠINE IZVAN LOVIŠTA

Na temelju Zakona o lovstvu, Pravilnika o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači i Statuta Općina Sirač („Županijski glasnik glasnik Bjelovarsko bilogorske županije“) Općinsko vijeće Općina Sirač na 10. sjednici saziva održanoj 11. Ožujka 2022. godine, (KLASA: 323-01/21-01/1, URBROJ: 2103-17-01-22-9) donijelo je **ODLUKU O PROGLAŠENJU POVRŠINE IZVAN LOVIŠTA NA PODRUČJU OPĆINA SIRIČ** kojom je utvrđen popis naselja na području Općina Sirač u kojima se nalaze površine zemljišta na kojima nije ustanovljeno lovište.

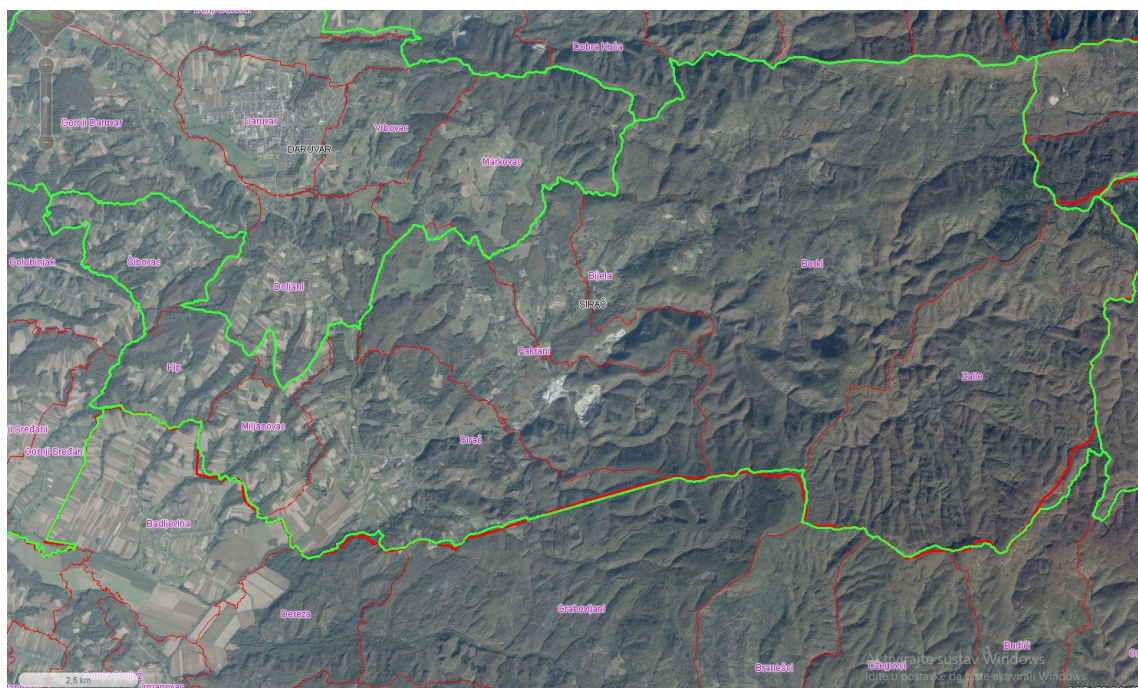
Naselja koja obuhvaća Općina Sirač su:

1. Barica
2. Bijela
3. Donji Borki
4. Gornji Borki
5. Kip
6. Miljanovac
7. Pakrani
8. Sirač
9. Šibovac

Osnovne podatke o položaju, granicama, kao i ukupnu površinu zemljišta na kojima se ne ustanovljava lovište te njezinu strukturu utvrdit će Program zaštite divljači.

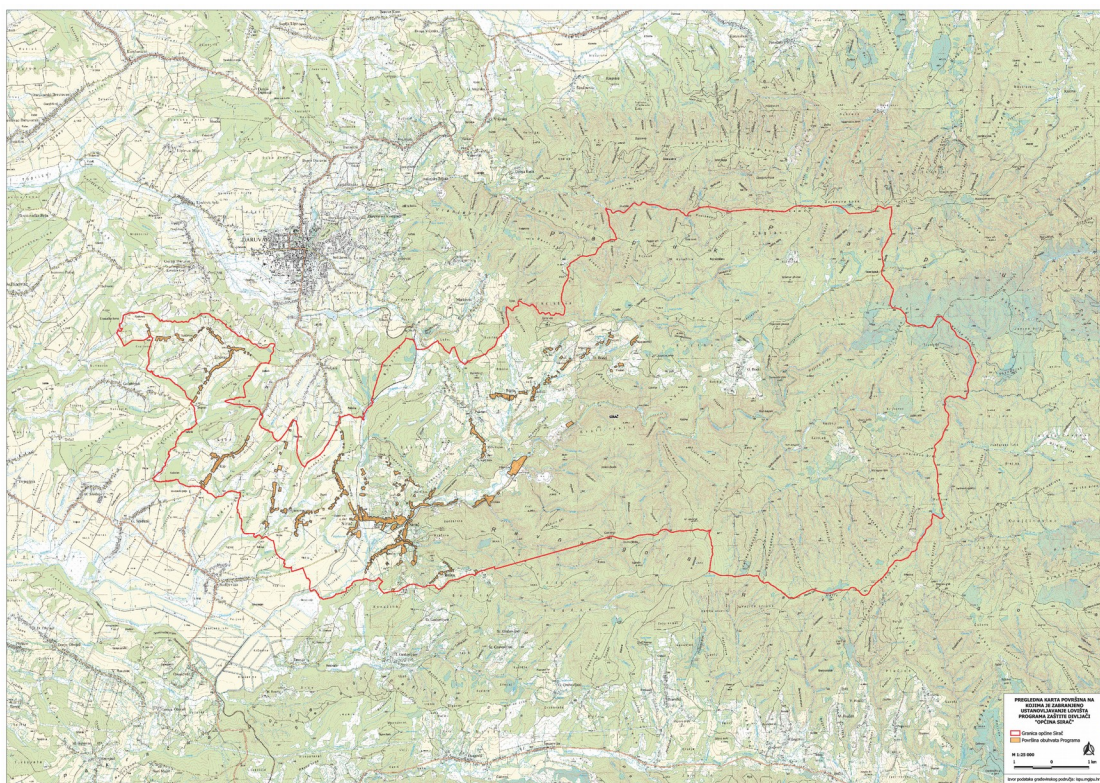
3 OSNOVNI PODACI O POLOŽAJU I GRANICAMA POVRŠINE IZVAN LOVIŠTA TE NJENOJ POVRŠINI RAZRAĐENOJ PO KULTURAMA ZEMLJIŠTA SA ZEMLJOVLASNIČKIM RAZMJEROM

Općina Sirač smještena je na jugoistočnom dijelu Bjelovarsko-bilogorske županije, na brežuljkastom području, na prijelazu iz planinskog područja Papuka, na katastarskim općinama Bijela, Borki, Kip, Miljanovac, Pakrani, Sirač, Šibovac i Zaile. Masivi i grebeni Papuka omeđuju Općinu sa sjeveroistoka, istoka i jugoistoka iz čega proizlazi izrazita prirodna zatvorenost većeg dijela prema tim stranama.

Slika 3. Prikaz katastarskih općina Općina Sirač

Do sada niti jednim aktom nije određena točna granica prostora na kojemu je zabranjeno ustanovljenje lovišta, odnosno granica za površinu za koju se izrađuje program, stoga je ona vidljiva iz slike 4.

Slika 4. Pregledna topografska karta područja obuhvata

Na području Općine Sirač ne nalazi se zaštićeno područje sukladno Zakonu o zaštiti prirode, ali se nalazi područje ekološke mreže Natura 2000 i to dva područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS područja): HR2000174 Trbušnjak-Rastik i HR2001330 Pakra i Bijela.

Na području općine Sirač ustanovljena su četiri lovišta kojima gospodare lovoovlaštenici temeljem važećih ugovora:

Broj lovišta	Ime lovišta	Lovoovlaštenik	ha	%
VII/7	JAVORNIK	INTER-PROMET d.o.o. Sirač	12	4,27
VII/505	DARUVAR-DOLOVI	LD FAZAN Daruvar	171	78,44
VII/506	DARUVAR-DABROVICA	LD SRNDAĆ G. Drauvar	34	15,59
XI/121	FAZAN	LD FAZAN Pakrac	1	0,45

Tablica 1. popis lovišta i lovoovlaštenika koji se nalaze na području obuhvata

STRUKTURA POVRŠINA					
NAZIV POVRŠINE	VRSTA POVRŠINE	KULTURA	ZEMLJOVLASNIČKO RAZMJERJE	HA	
1	2	3	4	5	
KULTURE	ŠUMSKO	OBRASLO	DRŽAVNO	0	
			PRIVATNO	0	
			Σ	0	
		NEOBRASLO	DRŽAVNO	0	
			PRIVATNO	0	
			Σ	0	
	UKUPNO ŠUMSKO		DRŽAVNO	0	
			PRIVATNO	0	
	POLJOPRIVREDNO	ORANICE	DRŽAVNO	0	
			PRIVATNO	0	
			Σ	0	
			LIVADE	DRŽAVNO	0
				PRIVATNO	0
				Σ	0
		PAŠNJACI	DRŽAVNO	0	
			PRIVATNO	0	
			Σ	0	
		VIŠEGODIŠNJI NASADI(neograđeni)	DRŽAVNO	0	
			PRIVATNO	0	
			Σ	0	
		OSTALO	DRŽAVNO	0	
			PRIVATNO	0	
			Σ	0	
UKUPNO POLJOPRIVREDNO		DRŽAVNO	0		
		PRIVATNO	0		
SVEUKUPNO ŠUMSKO I POLJOPRIVREDNO		DRŽAVNO	0		
		PRIVATNO	0		
		Σ	0		
JAVNE POVRŠINE	PROMETNICE			6	
	DRUGE JAVNE POVRŠINE			211	
	Σ			217	
OGRADENI VIŠEGODIŠNJI I NASADI	VOĆNJACI			0	
	VINOGRADI			0	
	RASADNICI			0	
	OSTALO			0	
	Σ			0	
PRIVREDNI OBJEKTI	RIBNJACI			0	
	OSTALO			0	
	Σ			0	
DRUGE POVRŠINE	VOĐE			0	
	OSTALO			0	
	Σ			0	
$\Sigma\Sigma$				217	

Čitavu površinu obuhvata čine javne površine, 2,76% od toga su prometnice, a ostatak od 97,24% čine druge javne površine poput groblja, igrališta, izgrađenih i neizgrađenih građevnih zemljišta i dr.

3.1. OPIS PRIRODNIH ZNAČAJKI STANIŠTA

Najznačajniji prirodni resursi općine su znatne površine pod šumama, kvalitetno poljoprivredno zemljište i mineralne sirovine (vapnenac i granit). Za budući razvoj značajnu ulogu ima visok stupanj ekološke očuvanosti.

3.1.1. Orografski, geološki i pedološki odnosi

Osnovni čimbenici koji sudjeluju u tvorbi tla su matični supstrat, reljef, klima i vegetacija. Reljef karakteriziraju geografski homogene cijeline koje se stubasto pružaju od zapada prema istoku.

Geološka podloga na području Općine je raznolika. Sastoji se od velikog broja različitog tipa stijenskih formacija koje uglavnom ne zapremaju velike cjelovite površine, odnosno pojavljuju se izrazito fragmentirano. Osim, niže opisanih, dominantnih stjenkih formacija u geološkoj podlozi područja mogu se pojaviti i razni varijeteti dolomita i vapnenaca iz trijasa koji se sastoje od dobro uslojenih dolomita i vapnenaca, vapnenjačkih breča, vapnenaca s rožnjacima i laporovitih vapnenaca. U bazalnim slojevima izmjenjuju se kristalični i dolomitični vapnenci s vapneno dolomitnim brečama. U vršnim slojevima javljaju se tankopločasti laporoviti i kalkarenitski vapnenci. Još se mogu naći različiti varijeteti lapora, pijesaka, glina i drugih sedimentnih stijena.

Reljef prostora općine Sirač karakterizira postupno uzdizanje terena od najnižih dijelova rijeke Bijeke prema jugoistoku do gorskog masiva Papuka na sjeverozapadu. Nadmorska visina terena varira od 133 mnv na najnižem dijelu, do oko 508 mnv na sjeverozapadnom dijelu Općine. Reljef je većinom brežuljkast, ispresijecan brojnim plićim i srednje dubokim, do mjestimično izraženijim jarcima. Ekspozicija je većinom južnih i sjevernih smjerova. Površine na kojima su smještena naselja i najkvalitetnija poljoprivredna tla nalaze se na ravnom do blago valovitom terenu. Vodotoci pripadaju Savskom slivu. Veći vodotok je rijeka Bijela, koja protiče duž Općine, koji je i glavni recipient brojnih potoka. Cijelo područje Općine obiluje izvorima pitke vode, od kojih je nekoliko obilježeno i uređeno.

Na području općine razlikuju se sljedeće reljefne cijeline:

- Aluvijalna dolina rijeke Bijeke (jugozapadno)
- Pleistocenski ravnjak (zapadno i sjeverozapadno)
- Pobrđe Papuka (sjeverno) i Ravne Gore (južno)
- Masivi i grebeni Papuka (sjeveroistočno, istočno i jugoistočno)

- aluvijalni nanosi -pridolaze u najnižim reljefnim formama uz potoke i jezera, obično nisu široki, ali se protežu cijelim tokom. Od izvora prema ušću čestice koje se sedimentiraju sve su sitnije, od kamena i šljunka do praha i gline. Obično su vidljivi sedimentni slojevi koji se razlikuju po debljini i krupnoći istaloženog materijala, što se podudara s visinom i trajanjem poplava. Najkrupnije čestice talože se bliže obali. Provođenjem radova za regulaciju vodotoka, za obranu od poplava, te melioracijskim zahvatima kojima se regulira zračno-vodni režim aluvijalna tla postaju veoma prikladna za poljoprivredu, ali plodnost tla ovisi i o sadržaju hranjiva i propusnosti za vodu. Ti nanosi su nastali u geološkoj eri kenozoik, u razdoblju kvartara. Neznatan pad rijeke Bijele rezultira nepovoljnim područjem za naseljavanjem zbog slabe ocjeditosti dolinskih ravni. Na gornjem toku rijeke gdje je ocjeditost ipak nešto veća razvilo se naselje Sirač.
- pleistocenski ravnjaci na koje se na istoku nadovezuju tercijarna pobrđa gorskih masiva sastoje se od sedimenata lesnih tvorevina nastalih posredovanjem vjetra u periglacialnim prostorima. To su zapravo blokovi starog razlomljenog panonskog kopna. Njegovi dijelovi se vide u izoliranim gorjima ili su nazočni na velikim dubinama.
- pobrđa gorskih masiva Papuka i Ravne Gore su niže padine koje se spuštaju prema aluvijalnoj zaravni rijeke Bijele, građene su većim dijelom od tercijarnih sedimenata, uglavnom naslaga mlađeg neogena, koji je zastupljen pješčenjakom i glinom.
- zapadni gorski masiv Papuka i sjeverni gorski masiv Ravne Gore prostiru se od krajnjeg istoka do južnog dijela Općine. To je najviši dio građen od mezozojskih i paleozojskih stijena. U ovom dijelu Papuka prevladavaju trijarski dolomiti, iako su djelomično zastupljeni i paleozojski škriljavci, te brusilovci i gnajsi. Ovo područje je prostrana reljefna stepenica koja je najstariji element ovog dijela. Ovo područje nije naseljeno zbog velike ispresjecanosti reljefa dubokim potočnim klancima, velike pošumljenosti, strmijih padina i slabijeg tla. Na najvišim predjelima Općine razvila su se danas nenaseljena naselja Zaile i Gornji Borki.

Reljef ne pogoduje društveno ekonomskom vrednovanju i predstavlja ograničavajući čimbenik razvoja, dok je geološki sastav povoljan, tako da se na njemu temelji razvoj industrije ovog kraja. Naime, Općina Sirač ima iznadprosječno mnogo mineralnih sirovina i šuma.

Geološka podloga je važan faktor tvorbe tla jer daje ishodišni mineralni materijal o kojem ovise mnogobrojna svojstva tla. Na području općine Sirač izdvojeni su slijedeća tla:

-lesivirana tla na praporu. Lesivirano tlo (luvisol) pripada odjelu automorfni tala koje karakterizira normalno ili deficitarno vlaženje oborinskom vodom koja se slobodno procjeđuje i ne zadržava se unutar

profila. To su tla umjerene do kisele reakcije. Javljaju se u humidnim klimatskim prilikama s povećanom količinom padalina što pogoduje površinskom ispiranju-lesivaži. Naglašena je migracija minerala gline, humusa i njihovo taloženje u dubljim dijelovima. U gornjim dijelovima profila formira se eluvijalni E horizont koji je lakšeg mehaničkog sastava. Dolaze na visinama 100 do 700 m n.v. Na supstratima sa suviškom gline pojavljuje se pseudooglejavanje.

- pseudoglej pripada odjelu hidromorfnih tala koja nastaju uslijed prekomjernog vlaženja oborinskom vodom ili stranim vodama različitog podrijetla (kapilarne, poplavne, visoke podzemne vode, cijedne vode). Zbog dinamike oborinske vode izmjenjuju se mokra faza (zima, proljeće) i vlažna faza koje daju karakterističan prepoznatljiv mramorni izgled od sivo reduciranih do crveno oksidiranih minerala, te konkreције željeza i mangana. Izražen je utjecaj prevlaživanja uslijed visokog nivoa oborinskih voda. To su tla slabije strukture koja zauzimaju manje površine u uskim pojasevima uz potoke. Uz intenzivnu odvodnju, agrotehniku i zaštitu od vanjskih voda, na ovim tlima se mogu postići dobri rezultati u proizvodnji zbog toga što su to tla neutralne reakcije i s dosta humusa (3-5%).

- močvarno glejna tla ili euglej su djelomično hidromeliorirana tla privremeno nepogodna za obradu, s visokom razinom podzemne i stagnirajuće površinske vode, vrlo slabe dreniranosti i jake osjetljivosti prema kemijskim polutantima. Na njima se nalaze travnjaci, šume i oranice. S obzirom na način vlaženja dijele se na:

- epiglej – zamočvarivanje je uzrokovano površinskim, pretežno poplavnim vodama, koje stagniraju do dubine 1 m i s dubinom slabi. Odlikuje se malom biološkom aktivnošću, anaerobnim uvjetima i nepovoljnim fizikalnim i kemijskim osobinama.
- hipoglej – vezan je za reljefske depresije u kojima se nalaze deblji slojevi podzemne vode čija razina pokazuje malo kolebanje. Osnovno je obilježje da se podzemna voda nalazi na tako maloj dubini da je čitav profil utjecan anaerobnim procesima. To je pretežito glinasto tlo te može imati veliki koeficijent bubrenja.
- amfiglej – vlaženje tla uvjetovano je podzemnom i poplavnom površinskom vodom, pa je prisutna kombinacija hipoglejnog i epiglejnog karaktera profila s međuslojem koji nije ili je slabije oglejen.

- kiselo smeđe tlo na metamorfitima i klastitima je tlo trajno nepogodno za obradu. Nizak sadržaj baza u supstratu i intenzivna ispiranja u humidnoj klimi dovode do osjetne acidifikacije i mobilizacije aluminija. Stjenovitost im je do 50%, a dubina manja od 30cm, s dobrom dreniranošću. Slabo su osjetljiva prema kemijskim polutantima. Na njima su rasprostranjene šume i oranice.

- rendzina na dolomitu i vapnencu je tlo koje je trajno nepogodno za obradu i na njima su rasprostranjene šume i travnjaci. Stjenovitost im je preko 50% , a dubina do 30cm, ekscesivne dreniranosti. Uz mehaničko raspadanje stijena, glavni pedogenetski proces je akumulacija zrelog humusa s formiranim organomineralnim kompleksom kojeg čine kalcijhumati argilohumati. Rendzine imaju vrlo različit sadržaj karbonata (0-50%), sadrže 3-20% humusa i 0,2-0,8% ukupnog dušika. Reakcija je neutralna do slabo kisela. Daljna evolucija rendzina je ispiranje karbonata i nastanak bezkarbonatnih rendzina.

3.1.2. Klimatske prilike

Općina Sirač se nalazi u području eurosibirsko-sjevernoameričke regije, odnosno njezine ilirske provincije. To je područje s izrazitim godišnjim dobima, gdje se miješaju utjecaji euroazijskog kopna, Atlantika i Sredozemlja. To se očituje na način da u nekim pokazateljima klime dolazi do izražaja maritimnost, a u drugim kontinentalnost klime, pri čemu niti jedno od ovih obilježja ne prevladava. Oznaka klime prema Köppenu je Cfwbx. Oznaka C odnosi se na umjereno toplu kišnu klimu koju karakterizira pojava mrazeva i snijega u hladno doba godine. Srednja temperatura najhladnijeg mjeseca iznosi od -3 °C do +18 °C, dok srednja temperatura najhladnijeg mjeseca ne prelazi 22 °C (oznaka b). Uz spomenute temperaturne karakteristike (oznake C i b), tijekom godine nema izrazito suhih mjeseci (padaline raspoređene tijekom cijele godine – oznaka f) , a mjesec s najmanje oborine u hladnom je dijelu godine (fw). Najviše oborina ima početkom toplog dijela godine i u kasnoj jeseni (x). takav tip je definiran kao prijelazni klimatski tip.

Područje općine Sirač najbolje opisuje meteorološka postaja Daruvar koja se nalazi na 161 mnv, na 17°14' istočne geografske dužine i 45°36' sjeverne geografske širine, a udaljena je od 6km do 25km od područja Općine Sirač.

Osnovni elementi klime za dostupne podatke prikazani su u priloženim tablicama. Razdoblje motrenja je od 1988. do 2018.godine.

Mjeseci												Godišnje
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Srednje mjesečne i godišnje temperature zraka u °C												
0,6	2,3	6,5	10,8	15,9	19,1	20,9	20,1	16	10,7	5,3	1,9	10,8
Apsolutne maksimalne temperature zraka u °C												
18,8	22,1	27	30,4	33,5	35,2	37,6	37,2	33,1	30	24,8	23,5	37,6
Apsolutne minimalne temperature zraka u °C												
-25,2	-21,5	-16,8	-4	-2	0,9	6	5,3	-1,7	-5,5	-16,1	-25	-25,2

Tablica 2. srednje mjesečne temperature na meteorološkoj postaji Daruvar.

Iz tablice 2. vidljivo je da je prosječna temperatura zraka za navedeno razdoblje iznosila 10,8°C. najmanju količinu toplinske energije Zemlja dobiva 22. prosinca, odnosno krajem godine. Međutim, mjesečna temperatura prosinca nije najniža, jer se zagrijavanje provodi primanjem zemljišne topline. Energija koju Zemlja primi od Sunca u siječnju manja je od gubitaka, te se zbog toga u tom mjesecu ona najjače rashladi, što je i uzrok najnižih temperatura. Na dan ljetnog solsticija Zemlja primi najveću količinu sunčeve topline, iako je najviša temperatura iznosila u srpnju (20,9°C) iz razloga jer se Zemlja grije izručivanjem topline koju šalje zagrijano tlo.

Najniže vrijednosti relativne vlažnosti zraka vezane su uz topli dio godine, pa s obzirom na godišnji hod temperature zraka područje Općine Đulovac pripada kontinentalnom tipu klime.

Mjeseci												Godišnje
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Srednje mjesečne i godišnje količine oborina u mm												
55,6	45,5	56,7	72,6	83,3	102,2	82,2	84,3	79,7	77,2	87,4	64,5	891,2
Ukupna mjesečna i godišnja količina oborina u mm (2018.)												
50,5	127,2	93,4	33,6	59,2	122,2	56,5	124	110,3	13,5	33,4	36,6	860,4

Tablica 3. Srednje mjesečne i godišnje količine oborina

Na temelju 30-godišnjeg niza podataka o ukupnim mjesečnim i godišnjim količinama oborina meteorološke postaje Daruvar, prosječna godišnja količina oborina je iznosila 891,3 mm (tablica 3). Zanimljivo je da su oborine bile raspoređene na način da je u prvih šest mjeseci palo oko 47% ukupnih oborina (415,9 mm), a u drugom dijelu godine preostalih 53%, odnosno 475,3 mm. Najveća prosječna mjesečna količina oborina odnosila se na mjesec lipanj (102,2 mm). Najmanja prosječna količina oborina javljala se je u veljači (45,5 mm).

Općina Sirač od susjednih se Općina razlikuje po tome što viši dijelovi papuka utječu na oslobađanje velikih količina padalina.

Na području Općine Sirač učestalost i smjer vjetrova uvjetovani su lokalnim topografskim prilikama. Ovdje vjetrovi nisu izraziti po smjeru niti intenzitetu.

Po pitanju insolacije ovo područje prosječno ima 1921 sunčani sat, a u posljednjim godinama to može varirati 1645-2107 sati. Najsunčaniji mjesec je srpanj s prosječno 283 sata sa sijanjem sunca. Prosinac ih ima najmanje, 56 sati. Manje od 100 sati u prosjeku imaju mjeseci od studenog do veljače.

3.1.3. Infrastruktura i antropogeni utjecaji

Kroz povijest ljudi su značajno izmijenili izgled prirodnog krajolika izgradnjom stambenih, gospodarskih objekata, cesta, puteva, i sl., podčinjavajući ga vlastitim potrebama. Istovremeno došlo je do porasta zagađivanja okoliša industrijskim otpadom, primjenom kemikalija u poljoprivrednoj proizvodnji, krčenjem šuma, te općenito načinom života „modernog“ čovjeka (otpad najčešće plastične i metalne ambalaže te drugi sintetički materijali koji se teško i sporo razgrađuju). Iznimno je negativan utjecaj čovjeka u vidu divljih deponija na livadama, jarcima te šumama i potočnim kanalima.

Prometna infrastruktura često prolazi kroz šumske površine i površine u sukcesiji, gdje je slabiji pregled terena pa su česti naleti na divljač.

Intenzivnom obradom poljoprivrednog zemljišta za vrijeme vegetacije ljudi često borave na tim površinama uznemirujući divljač. Osim pesticida i različitih kemikalija, koriste motorna sredstva i radne strojeve od kojih stradava velik broj divljači, osobito mladunčadi jer se ne koriste plašila u tim poslovima.

Od ostalih antropogenih utjecaja na divljač treba spomenuti nezakoniti lov, te čestu pojavu ispuštanja kućnih ljubimaca u prostor o kojima se vlasnici ne žele brinuti. Ova pojava je najizraženija ljeti, u vrijeme godišnjih odmora, i u vrijeme cijepljenja protiv bjesnoće.

4 PROCJENA BROJNOG STANJA DIVLJAČI KOJA STALNO, SEZONSKI ILI POVREMENO OBITAVA NA POVRŠINAMA IZVAN LOVIŠTA ILI PREKO ISTIH PRELAZI

Općina Sirač prostire se na obroncima Papuka i Ravne Gore gdje su osim šume zastupljene i livade, poljoprivredne površine, kanali, vodotoci i brojna naselja. Procjena brojnosti je osnovna i polazna stavka Programa. Brojnost ili gustoća populacije je brojno stanje jedinke na određenoj površini u određeno vrijeme.

Temeljem osmatranja i procjene na površinama Općine Sirač za koje se donosi ovaj Program procijenjeno je slijedeće brojno stanje divljači na dan 01. travnja 2022.:

KRUPNA DIVLJAČ

jelen obični (<i>Cervus elaphus</i> L.) – povremena vrsta.....	0 grla
jelen lopatar (<i>Dama dama</i> L.) – povremena vrsta.....	0 grla
srna obična (<i>Capreolus capreolus</i> L.) – stalna vrsta.....	4 grla
muflon (<i>Ovis aries musimon</i> Pall.) – povremena vrsta.....	0 grla
svinja divlja (<i>Sus scrofa</i> L.) – povremena vrsta.....	0 grla

SITNA DIVLJAČ

dlakava divljač

jazavac (<i>Meles meles</i> L.) – stalna vrsta.....	1 grla
mačka divlja (<i>Felis silvestris</i> Schr.) – povremena vrsta.....	0 grla
kuna bjelica (<i>Martes foina</i> Ehr.) – stalna vrsta.....	4 grla
kuna zlatica (<i>Martes martes</i> L.) – stalna vrsta.....	2 grla
lasica mala (<i>Mustela nivalis</i> L.) – stalna vrsta.....	3 grla
dabar (<i>Castor fiber</i> L.) - stalna vrsta.....	1 grlo
zec obični (<i>Lepus europaeus</i> L.) – stalna vrsta.....	4 grla
lisica (<i>Vulpes vulpes</i> L.) – stalna vrsta	6 grla
čagalj (<i>Canis aureus</i> L.) – povremena vrsta.....	0 grla
tvor (<i>Mustela putorius</i> L.) – stalna vrsta	0 grla

a) pernata divljač

fazan - gnjetlovi (<i>Phasianus</i> sp. L.) – stalna vrsta.....	10 kljunova
trčka skvržulja (<i>Perdix perdix</i> L.) – povremena vrsta	0 kljunova
prepelica pućpura (<i>Coturnix coturnix</i> L.) – selica stanarica	0 kljunova
golub grivnjaš (<i>Columba palumbus</i> L.).....	6 kljunova
patka gluhara (<i>Anas platyrhynchos</i> L.) – stalna vrsta.....	3 kljuna
vrana siva (<i>Corvus corone cornix</i> L.) – stalna vrsta.....	20 kljunova
vrana gačac (<i>Corvus frugilegus</i> L.) – stalna vrsta.....	10 kljunova
svraka (<i>Pica pica</i> L.) – stalna vrsta.....	10 kljunova
šojka kreštalica (<i>Garrulus glandarius</i> L.) – stalna vrsta.....	14 kljunova

4.1. VRSTE DIVLJAČI

OPIS (BIOLOGIJA I MORFOLOGIJA) KRUPNE I SITNE DIVLJAČI KOJE DOLAZE ILI SE MOGU POJAVITI NA PODRUČJU OBUHVATA PROGRAMA

VRSTE KRUPNE DIVLJAČI:

Jelen obični (*Cervus elaphus* L.)

Mužjaka nazivamo jelen, a ženku koja se telila košuta. Mlado od rođenja do kraja ožujka druge kalendarske godine života nazivamo tele ili jelenče. Ženke od tog vremena do prvog teljenja zovemo dvizice ili košutice, a mužjake do čišćenja prvih rogova vilaši ili jelenčad. Jelen je skladna, plemenita i snažna životinja, visine do 150cm u grebenu, težine do 250kg. Životni vijek mu je 15-20 godina. Rogovlje odbacuje svake godine, a novi narastu za otprilike 120 dana, od ožujka/travnja do kraja srpnja/kolovoza. Parenje počinje krajem kolovoza i završava krajem rujna. Jelen je poligamna životinja stoga u krdu okupi i do 10 ženki. Često ih prati i nuzljub, slabiji jelen koji pokušava zaskočiti i oteti koju košutu, u čemu ponekad i uspijeva. Košuta nosi 34 tjedna i najčešće oteli jedno tele koje živi s majkom do njezina ponovnog teljenja, ali i do jeseni druge godine života. To

su životinje sumraka, jer se mrakom štiti. Tijekom vegetacije mužjaci žive odvojeno i ne stvaraju krda, dok zimi i mužjaci i ženke žive u krdima. Tako živeći slijede predvodnika i vode računa o njegovu ponašanju, a i o ponašanju svakog pripadnika. U muškim krdima to je mlađi ili srednje dobni jelen, a u ženskim najstarija ili zrela košuta.

Jelen lopatar (*Dama dama* L.)

Prepoznaje se po krem boji krzna sa bijelim pjegama na bokovima. Zimi krzno postaje sivo s nejasnim pjegama. To je jedina vrsta jelena koja ima rogovlje u obliku lopate, koja se razvija nakon treće godine, a starenjem razvija najdonji parožak lopate - ostruga. Mužjaci su visoki 84-94 cm u grebenu, a teže 46-94 kg. Košute su 73-91 cm u grebenu visoke, a teške su 35-56 kg. Veličina

krda i stupanj spolne segregacije varira ovisno o gustoći naseljenosti i staništu. U većim šumskim kompleksima skupine odraslih mužjaka i ženki s mladima razdvojene su većinom godine i spajaju se samo u vrijeme parenja. Spolovi se slobodno mješaju u gaterskom uzgoju ili na otvorenim terenima kad znaju okupljati velika krda. Parenje je krajem rujna, u listopadu i na početku prosinca. U područjima velike gustoće mužjaka, jeleni oforme područja na kojima se međusobno natječu u pokazivanju košutama, a ako je gustoća mala samostalno traže ženke. Tijekom odmjeravanja snaga stenju, hodaju jedan uz drugoga pokazujući se, a ako ne uspiju utvrditi dominaciju dolazi do borbe. Mediteran je njegovo prirodno stanište, stoga je kod nas uvjetno alohtona vrsta, jer je nekada nastanjivao i područje Hrvatske.

Srna obična (*Capreolus capreolus* L.)

Mužjaka nazivamo srnjak ili srndać, a odrasla ženka koja se lanila srna. Mlado do 31. ožujka zove se lane. Ženka stara od 9 mjeseci do lanjenja naziva se dvizica, a mladi mužjak do čišćenja prvih rogova naziva se srnjačić godišnjak. Tijelo srne je skladno i vitko, a građom je predodređeno za život u šikari, visokoj travi i korovu gdje se lako i vješto kreće. Visine je oko 75cm u

grebenu, a može težiti i do 40kg. Životni je vijek srna oko 15 godina. Srne se pare u drugoj polovici srpnja i prvoj polovici kolovoza. Da bi se srne lanile u proljeće, kad je najpovoljnije vrijeme, razvile su sposobnost embriotenije-zastoj u razvoju zametka. Najčešće olanejedno, ponekad dva laneta. To je asocijalna životinja i najčešće izbjegava udruživanja u krda. Ipak, zbog veće sigurnosti okupljaju se u manja obiteljska krda gdje je vođa najčešće srna-majka. Krda nisu čvrsta i svaki njegov član izlazi kad poželi.

Muflon (*Ovis aries musimon* Pall.)

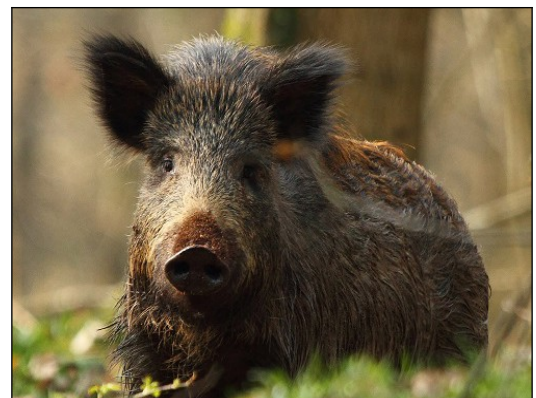

Drugim nazivom divlja ovca, pripada šupljorošcima. Rogovi su produkt kože i sastoji se od rožišta (porozne kosti), živaca i rožine (orožnjela koža). U pravilu rogove imaju samo mužjaci, trokutastog su presjeka s ukrasnim prstenovima i rastu prema unatrag pa postupno zavijaju prema naprijed. Zimi se razvija tzv. godišnji

prsten po kojem se određuje dob jedinke, rogovi rast cijeli život i nikad se ne odbacuju, a intenzivno rastu do pete godine. Visine su do 75 cm, dužine 120 cm, a ženke su manje. Težina varira od 40kg do 50kg, ovce su lakše. Živi u manjim krdima koju čine ovce i janjad i mađi ovnovi, a predvodi ih starija ovca. Ovnovi koji su stariji od tri godine, okupljaju se u posebna krda. Parenje počinje u studenom i prosincu. Graviditet traje oko 22 tjedna. Spolna zrelost nastupa s 18 mjeseci. Dnevna je životinja, izlazi na pašu ujutro i predvečer. Nastanjuje brda i planine pod mediteranskim šumama, makijom, pašnjacima, kamnjarima, ali prilagođava se kontinentalnim uvjetima. Kod nas se na kontinentu može naći u nekoliko manjih i izoliranih populacija u gateru (Papuk, Psunj, Ilok, Petrova gora,...), a na obalnom i priobalnom dijelu može ga se naći u prirodi (Brijuni, Cres, Biokovo, Pelješac, Senj, Rab,...).

Svinja divlja (*Sus scrofa* L)

Kao lovna divljač ona je vrlo zahvalna jer se lovište vrlo brzo može napučiti njome, te propisanim mjerama zaštite i uzgoja održavati matično krdo željenog broja i kvalitete. Tijelo i noge su snažni, trup je zbijen, plosnat, glava je klinasta s dugačkim rilom na čijem su kraju nosnice. Mogu težiti do 300kg. Tijelo je

pokriveno čvrstim čekinjama. Mužjaci imaju zube očnjake koji su jače razvijeni nego kod krmače. Krda čine krmače s prasadi i nazimicama. Mušku nazimad krmača otjera na udaljenost od 10km da ne bi došlo do incesta. Parenje nazivamo bucanje koje počinje sredinom jeseni i traje do prosinca. To je iskonski dnevna divljač, a cjelodnevni je ritam ravnoteža kretanja, traženja hrane i odmaranja koje ovisi o godišnjem dobu.

VRSTE SITNE DIVLJAČI:

a) Dlakava divljač

Jazavac (*Meles meles* L.)

Obitava u nizinama i riječnim dolinama gdje za nastambe bira suho i ocjedito tlo, a u brdsko planinskim područjima preferira osojne padine hrastove, grabove, bukove ili mješovite sastojine, ne daleko od obradivih površina. Dugačak je do 70 cm, visine 30 cm, a može doseći težinu od 15 kg. Svejed je; hrani se uglavnom šumskim plodovima, gomoljima, voćem, jajima, kukcima, puževima, te sitnom divljači koju može svladati. Pari se jednom godišnje, od travnja do kolovoza. Mladi dolaze na svijet od siječnja do travnja (embriotenija). Izrazito je teritorijalna životinja. Svoj teritorij obilježava tako da po granici kopa jamice i u njih odlaže do 90% svog izmeta. Živi u jazbini, a ponekad mu sustanari mogu biti lisica, divlja mačka, čagalj ili neka druga sitnija životinja koja živi pod zemljom.

Kuna zlatica (*Martes martes* L.)

Kuna zlatica dugačka je 80 cm, visine oko 25 cm, a može težiti do 2 kg. Preferira starije šumske komplekse, bez gustog podrasta grmlja, a u blizini parkova i ljudskih naselja rijetko se nalazi što je glavna razlika između nje i kune bjelice. To je noćna životinja, a tijekom lova se koristi poznatim stazama koje iznova obilježava mirisom analnih žlijezda, izmetom i mokraćom. Sklonište pronalazi na dnu debla, ispod slojeva granja, u šupljinama srušenih stabala.

Kuna bijelica (*Martes foina* Erx.)

Vrlo je slična kuni zlatici. Razlika je u staništu na kojem obitavaju jer bjelica se često nastanjuje u blizini ljudskih naselja, većinom uz gospodarske zgrade, okućnice, hrpe kamenja... tipičan je stanovnik otvorenih terena, rubova šuma, napuštenih kamenoloma. Nije ni dobar penjač poput zlatice pa skrovište većinom pronalazi na tlu u raznim pukotinama, oborenim stablima, rupama. Hrani se sitnim glodavcima, pticama i njihovim jajima, vjevericama, mladim zečevima, te kukcima i njihovim ličinkama, a zbog nestašice hrane često odlazi u peradarnike i kokošinjce praveći velike štete. Ima jedno leglo godišnje, a pari se od srpnja do rujna.

Lasica mala (*Mustela nivalis* L.)

Lasica je vrlo brza i okretna životinja zbog uskog tijela, dugog do 25cm. Rep je dugačak od 3 do 5cm. Teži desetak dekagrama. Krzno je većinom zagasitocrvene do tamnosmeđe boje. Na donjoj strani vrata, trbuhu i šapama je bijela. Boja krzna je i ljeti i zimi jednaka. Ima izvrsno razvijena sva osjetila i tjelesnu izdržljivost i snagu.

Aktivna je uglavnom noću. Manji plijen ubija ugrizom za vrat, a veći usmrćuje pregrizanjem vratne vene i tada samo liže krv. Za poljodjelce je korisna jer regulira brojnost voluharica i miševa, ali zbog krvoločne naravi radi štete u peradarnicima. Parenje nije sezonski određeno. Izražena je embriotenija, a najčešće se kote u lipnju i to 4-7 mladih.

Dabar (*Castor fiber* L.)

To je naš najveći glodavac, zbijen i snažan, zadnji dio tijela je jače razvijen od prednjega, krzno je smeđe boje na leđnoj a svjetlije na trbušnoj strani, pokrovna dlaka je grublja i oštra dok je poddlaka mekana i vrlo fina (malje), noge su kratke i vrlo snažne, pandže su oštre i tanke, ima plivače kožice, dužina tijela doseže do 1m, visine je do 30cm, a jednako toliko mu je i rep dug. u blizini anusa nalaze se dvije žlijezde snažnog mirisa, rep je ljuskav (služi za manevriranje i uzbunjivanje). Aktivan tijekom cijelog dana, ako ga se

uznemiruje onda je aktivan noću. Dabar je isključivi biljožder. Živi u parovima ili familiji, monogaman je, obitelj je jako povezana i čini ju nekoliko generacija. Teritorijalne su životinje, a teritorij jedne familije obično je na površini 1km od nastambe. Obara stabla radi građevnog materijala (gradnja nastambe), u nedostatku hrane i zbog mlade kore u krošnji. Pregrađivanjem vodotokova grade akumulacijska jezera, nastamba se nalazi kraj vode (jazbina) ili u vodi,

u nju vodi nekoliko ulaza i oni su obično potopljeni, u sredini nastambe nalazi se suha komora prekrivena suhom travom u kojoj dabrovi žive, izvana je nastamba oblijepljena blatom; sluh i njuh dobro su razvijeni, vid slabiji, na tlu je ponešto nespretn, a u vodi jako okretan, pljuskanjem repom po površini vode upozorava ostale na opasnost.

Zec obični (*Lepus europaeus* Pall)

To je jedna od najrasprostranjenijih vrsta sisavaca i ima ih na svim tipovima staništa. Osobito im odgovaraju tople, travnate ravnice, polja, šumarci, šumsko-planinska predjela. Tijelo im pokriva krzno, sastavljeno od malja (kratke, vrlo guste, kovrčave dlake) i osje (čvrste, dugačke, kovrčave dlake). Boja po leđima varira i ovisna je o godišnjem dobu, dok je dlaka na trbuhu bijela. Prema gore zavinuti rep je odozgo crn, a odozdo bijel. Dugačke uške na vrhu imaju crnkaste vrhove. Veći dio dana provodi u logi, kojih ima nekoliko. Tipičan je biljojed. Preferira kupusnjače i grahorice, a zimi se zadovoljava korom mladog drveća. Kod zeca je prisutna cekatofija; konzumiranje dijela izmeta koji je bogat produktima razgrađene celuloze i sintetiziranim vitaminima. Parenje i okot mogući su i 3 do 5 puta godišnje. Tjeranje počinje u siječnju ili veljači. Razdoblje skotnosti traje 41-42 dana. Okočeni zečiči su potpuno pokriveni dlakom, otvorene su im oči i odmah su sposobni za samostalno kretanje. Zec je aktivan većinom navečer, noću i ranom zorom. Izrazito je plah. Živi uglavnom samotnjačkim životom, a veza majke i mladunca samo je privremena i kratkotrajna.

Lisica (*Vulpes vulpes* L.)

Lisica je prilagodljiva, pretežno noćna životinja, ali ovisno o prilici čak polovicu svojih aktivnosti obavlja danju. Osobito kad ima mlade pa joj je noć prekratka da bi pribavila dovoljnu količinu hrane. Visoka je 45-50cm i dugačka je oko 120cm, a trećina duljine otpada na rep. Teži do 8kg. Crvenaje boja dlake koja na gornjoj strani ima svojevrsne prijelaze u žutocrvene nijanse. Područje ramena, grlište, te prsa su bijeli., a uši i šape su crni. Najbolje su joj razvijeni njuh i sluh, dok vid i nije nešto razvijen. Parenje počinje u siječnju i veljači, a odvija se većinom u jami. Gravidnost traje 52+/-3 dana, nakon čega okoti 4 do 7 mladih. Iako nije pravilo, mužjak potpomaže othranu malih. Izvan perioda parenja žive samostalno, rijetko u paru. Nerijetko nastanjuju jazavčeve jame, a svojim neurednim životom, ostacima hrane koji trunu, natjerale su jazavca da ode. Veličine je osrednjeg psa, visine 45-50cm, tjelesne mase 6-8kg, sa životnim vijekom do 12 godina, koji najčešće ne dostižu.

Čagalj (*Canis aureus* L.)

U opisu čaglja prevladavaju karakteristike koje su svojstvene lisici i vuku. Oblikom tijela podsjeća na lisicu, a visina nogu, duljina, oblik repa te boja dlake podsjećaju na vuka. Visina u grebenu mu je do 50 cm, mase je do 15kg. Osjetila su mu osobito razvijena. Najčešće je aktivan noću, što nije pravilo. Čagalj je proždrljivi svejed koji krupnu divljač i stoku lovi u čoporu, a manje životinje sam. U nuždi jede puževe, glodavce, guštere, a poseže i za voćem kao dopunskom hranom. Pare se koncem zime i početkom ranog proljeća, a gravidnost traje 60-63 dana. Mužjaci štite mladunčad. Najopasniji neprijatelji čaglja su vuk, ris i pas, ali za sad se areali vuka i risa ne poklapaju sa čagljevima.

b) pernata divljač

Fazan – gnjetlovi (*Phasianus sp. L.*)

Kao u svojoj pradomovini stepi, fazani žive u otvorenim predjelima s livadama, poljima, grmljem i živicama, rubovima šuma. Ondje pronalaze dovoljno hrane – sjemenke, travu, plodove, beskralježnjake. Također, pojeduju i tamo kamenčiće da bi lakše usitnili hranu. Fazan je aktivan danju, najviše ujutro i predvečer, a noći na granama grmlja ili drveća. Lisice, kune, jastrebovii ostale grabljivice vole fazanovo meso. Dodemo li blizu i prestraši se, fazan će otrčati, a katkad uz bučno lepetanje krila nespretno poletjeti. Spolni dimorfizam je izražen. Ženke su manje i ravnomjerno obojene da bi bile što manje uočljive dok podižu mlade. Mužjacima je perje razmetljivo; smeđe boje, glava je zeleno plava s ogrlicom, a oko očiju je crveno. Sezona parenja je negdje potkraj ožujka. I mužjak i ženka se mogu pariti s više partnera, poligamni su. Gnijezdo pravi na tlu na rubu poljoprivrednih kultura, u blizini šumaraka, a ženka sjedi na jajima 24 dana. Fazani vole zajednički život pa se na razmjerno malenom prostoru zadržava više njih zajedno.

Golub grivnjaš (*Columba palumbus L.*)

To je naš najveći golub, teži do 690g. sivoplavog je perja s ljubičastim preljevom na prsima i sjajnozelenim na stražnjem dijelu vrata. Obično žive u manjim jatima, ali za vrijeme gniježđenja (travanj) parovi su samotni i teritorijalni. Gnijezda grade u krošnjama drveća, rijede u živicama. Hrane se biljnom hranom, pretežno na tlu, rjeđe u krošnjama drveća.

Patka gluhara (*Anas platyrhynchos L.*)

Gluhara je naša najveća patka plivarica, teži do 1,4 kg. Ženka je jednolično smeđeg ispjevanog ruha, a mužjacima su glava i vrat blistavozeleni, tijelo je sivo, podrepak, nadrepak i donji dio leđa su crni, a rubovi repa bijeli. Preko dana uglavnom

miruju, a u svitanje i sumrak se dijele u manja jata i odlijeću na manje rukavce, bare, potoke, kanale, plićake i slično gdje se hrane. Gniježđenje najčešće traje od travnja do srpnja, mužjaci se sa ženkama zadržavaju tijekom inkubacije, poslije odlaze u potrazi za nesparenim ženkama. Gnijezde se najčešće na tlu. Gnijezda grade ženke, a i kasnije se brinu o pačićima.

Vrana siva (*Corvus corone cornix* L.)

Preferira sve tipove otvorenih i mješovitih staništa, a izbjegava gusta i velika šumska područja i najviše planine. Vrlo je inteligentna vrsta, sposobna obavljanja kompleksnih zadataka te nadmudrivanja grabežljivca ili plijena u divljini. Teži do 0,7kg, pretežno je siva s crnom glavom, krilima i repom. Hrani se sjemenkama, sitnim plodovima, jajima i mladuncima drugih ptica, strvinama, također često lovi miševe, guštere, zmije i druge sitne životinje. U naseljenim mjestima često koriste ljudski otpad kao izvor hrane. Gnijezdi se u kultiviranom zemljištu često, ali u pojedinačnim parovima. Prepoznatljiva je po crnom perju na glavi, repu i krilima te sivom perju koje prekriva trup.

Vrana gačac (*Corvus frugilegus* L.)

Ova vrana je potpuno crna, težine do 0,6kg. Druževni su tijekom cijele godine. Najviše se hrane kukcima i gujavicama koje iskopaju iz tla. Gnijezda grade u krošnjama visokog drveća, u šumarcima ili parkovima.

Svraka (*Pica pica* L.)

Obitava na svim tipovima otvorenog staništa. Prepoznatljiva je po crno bijelom perju. Gnijezde se u osamljenim parovima, ali se često udružuju u manja jata, na zajedničkim noćilištima. Poput ostalih vrana i svraka skriva

hranu, ali ju jede nakon nekoliko dana, jer hrana inače propada. Hrani se kukcima, jajima i mladim pticama.

Šojka kreštalica (*Garrulus glandarius L.*)

Šojka je samotna ptica, glasanjem često oponaša druge ptice. Među vranama jedina je šarenih boja s osobito uočljivim ružičastosmeđim tijelom i plavim plohama na krilima. Raznoliko se hrani; gusjenicama, voćem i žirovima koje u jesen skriva da bi ih trošila tokom zime i proljeća. Ima izuzetno dobru vizualnu memoriju, jer bez traženja dođe po skriveni žir nakon nekoliko mjeseci i uzima ga. Gnijezda su mala i dobro skrivena u krošnjama drveća i grmlja.

PROCJENA BROJNOG STANJA SITNE DIVLJAČI						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla/kljunova				
1	2	3	4	5	6	7
01.04.2022.- 31.03.2023.	JAZAVAC <i>(Meles meles L.)</i>			1		1
01.04.2023.- 31.03.2024.						
01.04.2024.- 31.03.2025.						
01.04.2025.- 31.03.2026.						
01.04.2026.- 31.03.2027.						
01.04.2027.- 31.03.2028.						
01.04.2028.- 31.03.2029.						
01.04.2029.- 31.03.2030.						
01.04.2030.- 31.03.2031.						
01.04.2031.- 31.03.2032.						

PROCJENA BROJNOG STANJA SITNE DIVLJAČI						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla/kljunova				
1	2	3	4	5	6	7
01.04.2022.- 31.03.2023.	DIVLJA MAČKA (<i>Felis silvestris</i> Schr.)					-
01.04.2023.- 31.03.2024.						
01.04.2024.- 31.03.2025.						
01.04.2025.- 31.03.2026.						
01.04.2026.- 31.03.2027.						
01.04.2027.- 31.03.2028.						
01.04.2028.- 31.03.2029.						
01.04.2029.- 31.03.2030.						
01.04.2030.- 31.03.2031.						
01.04.2031.- 31.03.2032.						

*Pravilnikom o strogo zaštićenim vrstama proglašena je strogo zaštićenom vrstom, ali je ostala na popisu divljači

PROCJENA BROJNOG STANJA SITNE DIVLJAČI						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla/kljunova				
1	2	3	4	5	6	7
01.04.2022.- 31.03.2023.	KUNA BIJELICA <i>(Martes foina.Erx.)</i>			2	2	4
01.04.2023- 31.03.2024.						
01.04.2024.- 31.03.2025.						
01.04.2025.- 31.03.2026.						
01.04.2026.- 31.03.2027.						
01.04.2027.- 31.03.2028.						
01.04.2028.- 31.03.2029.						
01.04.2029.- 31.03.2030.						
01.04.2030.- 31.03.2031.						
01.04.2031.- 31.03.2032.						

PROCJENA BROJNOG STANJA SITNE DIVLJAČI						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla/kljunova				
1	2	3	4	5	6	7
01.04.2022.- 31.03.2023.	KUNA ZLATICA <i>(Martes martes L.)</i>			1	1	2
01.04.2023.- 31.03.2024.						
01.04.2024.- 31.03.2025.						
01.04.2025.- 31.03.2026.						
01.04.2026.- 31.03.2027.						
01.04.2027.- 31.03.2028.						
01.04.2028.- 31.03.2029.						
01.04.2029.- 31.03.2030.						
01.04.2030.- 31.03.2031.						
01.04.2031.- 31.03.2032.						

PROCJENA BROJNOG STANJA SITNE DIVLJAČI						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla/kljunova				
1	2	3	4	5	6	7
01.04.2022.- 31.03.2023.	LASICA MALA <i>(Mustela nivalis L.)</i>			1	2	3
01.04.2023.- 31.03.2024.						
01.04.2024.- 31.03.2025.						
01.04.2025.- 31.03.2026.						
01.04.2026.- 31.03.2027.						
01.04.2027.- 31.03.2028.						
01.04.2028.- 31.03.2029.						
01.04.2029.- 31.03.2030.						
01.04.2030.- 31.03.2031.						
01.04.2031.- 31.03.2032.						

PROCJENA BROJNOG STANJA SITNE DIVLJAČI						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla/kljunova				
1	2	3	4	5	6	7
01.04.2022.- 31.03.2023.	DABAR <i>(Castor fiber L.)*</i>					-
01.04.2023.- 31.03.2024.						
01.04.2024.- 31.03.2025.						
01.04.2025.- 31.03.2026.						
01.04.2026.- 31.03.2027.						
01.04.2027.- 31.03.2028.						
01.04.2028.- 31.03.2029.						
01.04.2029.- 31.03.2030.						
01.04.2030.- 31.03.2031.						
01.04.2031.- 31.03.2032.						

*Pravilnikom o strogo zaštićenim vrstama proglašena je strogo zaštićenom vrstom, ali je ostala na popisu divljači

PROCJENA BROJNOG STANJA SITNE DIVLJAČI						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla/kljunova				
1	2	3	4	5	6	7
01.04.2022.- 31.03.2023.	ZEC OBIČNI <i>(Lepus europaeus Pall)</i>			2	2	4
01.04.2023.- 31.03.2024.						
01.04.2024.- 31.03.2025.						
01.04.2025.- 31.03.2026.						
01.04.2026.- 31.03.2027.						
01.04.2027.- 31.03.2028.						
01.04.2028.- 31.03.2029.						
01.04.2029.- 31.03.2030.						
01.04.2030.- 31.03.2031.						
01.04.2031.- 31.03.2032.						

PROCJENA BROJNOG STANJA SITNE DIVLJAČI						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla/kljunova				
1	2	3	4	5	6	7
01.04.2022.- 31.03.2023.	LISICA <i>(Vulpes vulpes L.)</i>			3	3	6
01.04.2023.- 31.03.2024.						
01.04.2024.- 31.03.2025.						
01.04.2025.- 31.03.2026.						
01.04.2026.- 31.03.2027.						
01.04.2027.- 31.03.2028.						
01.04.2028.- 31.03.2029.						
01.04.2029.- 31.03.2030.						
01.04.2030.- 31.03.2031.						
01.04.2031.- 31.03.2032.						

PROCJENA BROJNOG STANJA SITNE DIVLJAČI						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla/kljunova				
1	2	3	4	5	6	7
01.04.2022.- 31.03.2023.	ČAGALJ <i>(Canis aureus L.)</i>					-
01.04.2023.- 31.03.2024.						
01.04.2024.- 31.03.2025.						
01.04.2025.- 31.03.2026.						
01.04.2026.- 31.03.2027.						
01.04.2027.- 31.03.2028.						
01.04.2028.- 31.03.2029.						
01.04.2029.- 31.03.2030.						
01.04.2030.- 31.03.2031.						
01.04.2031.- 31.03.2032.						

PROCJENA BROJNOG STANJA SITNE DIVLJAČI						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla/kljunova				
1	2	3	4	5	6	7
01.04.2022.- 31.03.2023.	TVOR <i>(Mustela putorius L.)</i>					-
01.04.2023.- 31.03.2024.						
01.04.2024.- 31.03.2025.						
01.04.2025.- 31.03.2026.						
01.04.2026.- 31.03.2027.						
01.04.2027.- 31.03.2028.						
01.04.2028.- 31.03.2029.						
01.04.2029.- 31.03.2030.						
01.04.2030.- 31.03.2031.						
01.04.2031.- 31.03.2032.						

PROCJENA BROJNOG STANJA SITNE DIVLJAČI						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla/kljunova				
1	2	3	4	5	6	7
01.04.2022.- 31.03.2023.	FAZAN GNJETLOVI <i>(Phasianus sp. L.)</i>			5	5	10
01.04.2023.- 31.03.2024.						
01.04.2024.- 31.03.2025.						
01.04.2025.- 31.03.2026.						
01.04.2026.- 31.03.2027.						
01.04.2027.- 31.03.2028.						
01.04.2028.- 31.03.2029.						
01.04.2029.- 31.03.2030.						
01.04.2030.- 31.03.2031.						
01.04.2031.- 31.03.2032.						

PROCJENA BROJNOG STANJA SITNE DIVLJAČI						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla/kljunova				
1	2	3	4	5	6	7
01.04.2022.- 31.03.2023.	TRČKA ŠKVRŽULJA <i>(Perdix perdix L.)</i>					-
01.04.2023.- 31.03.2024.						
01.04.2024.- 31.03.2025.						
01.04.2025.- 31.03.2026.						
01.04.2026.- 31.03.2027.						
01.04.2027.- 31.03.2028.						
01.04.2028.- 31.03.2029.						
01.04.2029.- 31.03.2030.						
01.04.2030.- 31.03.2031.						
01.04.2031.- 31.03.2032.						

PROCJENA BROJNOG STANJA SITNE DIVLJAČI						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla/kljunova				
1	2	3	4	5	6	7
01.04.2022.- 31.03.2023.	PREPELICA PUĆPURA (<i>Coturnix coturnix L.</i>)					-
01.04.2023.- 31.03.2024.						
01.04.2024.- 31.03.2025.						
01.04.2025.- 31.03.2026.						
01.04.2026.- 31.03.2027.						
01.04.2027.- 31.03.2028.						
01.04.2028.- 31.03.2029.						
01.04.2029.- 31.03.2030.						
01.04.2030.- 31.03.2031.						
01.04.2031.- 31.03.2032.						

PROCJENA BROJNOG STANJA SITNE DIVLJAČI						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla/kljunova				
1	2	3	4	5	6	7
01.04.2022.- 31.03.2023.	GOLUB GRIVNJAŠ (<i>Columba palumbus L.</i>)			3	3	6
01.04.2023- 31.03.2024.						
01.04.2024.- 31.03.2025.						
01.04.2025.- 31.03.2026.						
01.04.2026.- 31.03.2027.						
01.04.2027.- 31.03.2028.						
01.04.2028.- 31.03.2029.						
01.04.2029.- 31.03.2030.						
01.04.2030.- 31.03.2031.						
01.04.2031.- 31.03.2032.						

PROCJENA BROJNOG STANJA SITNE DIVLJAČI						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla/kljunova				
1	2	3	4	5	6	7
01.04.2022.- 31.03.2023.	PATKA GLUHARA (<i>Anas platyrhynchos</i> l.)			1	2	3
01.04.2023- 31.03.2024.						
01.04.2024.- 31.03.2025.						
01.04.2025.- 31.03.2026.						
01.04.2026.- 31.03.2027.						
01.04.2027.- 31.03.2028.						
01.04.2028.- 31.03.2029.						
01.04.2029.- 31.03.2030.						
01.04.2030.- 31.03.2031.						
01.04.2031.- 31.03.2032.						

PROCJENA BROJNOG STANJA SITNE DIVLJAČI						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla/kljunova				
1	2	3	4	5	6	7
01.04.2022.- 31.03.2023.	VRANA SIVA <i>(Corvus corone cornix L.)</i>			10	10	20
01.04.2023.- 31.03.2024.						
01.04.2024.- 31.03.2025.						
01.04.2025.- 31.03.2026.						
01.04.2026.- 31.03.2027.						
01.04.2027.- 31.03.2028.						
01.04.2028.- 31.03.2029.						
01.04.2029.- 31.03.2030.						
01.04.2030.- 31.03.2031.						
01.04.2031.- 31.03.2032.						

PROCJENA BROJNOG STANJA SITNE DIVLJAČI						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla/kljunova				
1	2	3	4	5	6	7
01.04.2022.- 31.03.2023.	VRANA GAČAC (<i>Corvus frugilegus L.</i>)			5	5	10
01.04.2023.- 31.03.2024.						
01.04.2024.- 31.03.2025.						
01.04.2025.- 31.03.2026.						
01.04.2026.- 31.03.2027.						
01.04.2027.- 31.03.2028.						
01.04.2028.- 31.03.2029.						
01.04.2029.- 31.03.2030.						
01.04.2030.- 31.03.2031.						
01.04.2031.- 31.03.2032.						

PROCJENA BROJNOG STANJA SITNE DIVLJAČI						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla/kljunova				
1	2	3	4	5	6	7
01.04.2022.- 31.03.2023.	SVRAKA <i>(Pica pica L.)</i>			5	5	10
01.04.2023.- 31.03.2024.						
01.04.2024.- 31.03.2025.						
01.04.2025.- 31.03.2026.						
01.04.2026.- 31.03.2027.						
01.04.2027.- 31.03.2028.						
01.04.2028.- 31.03.2029.						
01.04.2029.- 31.03.2030.						
01.04.2030.- 31.03.2031.						
01.04.2031.- 31.03.2032.						

PROCJENA BROJNOG STANJA SITNE DIVLJAČI						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla/kljunova				
1	2	3	4	5	6	7
01.04.2022.- 31.03.2023.	ŠOJKA KREŠTALICA (<i>Garrulus glandarius L.</i>)			7	7	14
01.04.2023- 31.03.2024.						
01.04.2024.- 31.03.2025.						
01.04.2025.- 31.03.2026.						
01.04.2026.- 31.03.2027.						
01.04.2027.- 31.03.2028.						
01.04.2028.- 31.03.2029.						
01.04.2029.- 31.03.2030.						
01.04.2030.- 31.03.2031.						
01.04.2031.- 31.03.2032.						

5 UVJETI ZAŠTITE PRIRODE (OCJENA PRIHVATLJIVOSTI ZA EKOLOŠKU MREŽU)

Zahvati i aktivnosti planirani Programom zaštite divljači

Ovim Programom zaštite divljači planirani su slijedeći zahvati i aktivnosti:

1. prebrojavanje divljači i ostalih životinjskih vrsta prema godišnjoj dinamici;
2. podjela zaštitnih sredstava korisnicima površina obuhvaćenih Programom radi sprječavanja šteta i njihova edukacija u vezi upotrebe navedenih sredstava;
3. rastjerivanje divljači;
4. rad stručne i lovočuvarske službe, obilazak područja obuhvata Programa radi suzbijanja nedozvoljenih radnji u vezi s lovnim gospodarenjem;
5. korištenje živolovki i sokolarenja;
6. eventualni odstrjel uz poštivanje svih zakonskih i podzakonskih akata vezanih za tu aktivnost.

Zaštićena područja na području obuhvata Programa

Sukladno Zakonu o zaštiti prirode na području obuhvata Programa nema zaštićenog područja.

Zaštićena područja	Površina unutar obuhvata	Udaljenost ako nije u području	Smjer
Spomenik parkovne arhitekture DARUVAR - GINKO	0	3,2 km	SI

Tablica 4. Zaštićena područja unutar površine PZD Općine Sirač

Strogo zaštićene vrste na području obuhvata Programa

Ovim Programom Općina Sirač dužna je štiti i pomagati sve strogo zaštićene, ali i ostale životinjske vrste koje obitavaju ili bi se mogle pojaviti na području površina na kojima je zabranjeno ustanovljenje lovišta unutar općine.

VRSTA znanstveni naziv	VRSTA hrvatski naziv	napomena
MAMMALIA - SISAVCI		
<i>Lutra lutra</i>	vidra	
<i>Felis silvestris</i>	divlja mačka	L*
<i>Castor fiber</i>	dabar	LC, L*
<i>Miniopterus schreibersii</i>	dugokrili pršnjak	EN
<i>Myotis myotis</i>	veliki šišmiš	
<i>Rhinolophus ferumequinum</i>	Veliki potkovnjak	LC
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	mali potkovnjak	LC
AVES - PTICE		
<i>Alcedo atthis</i>	vodomar	NT gp
<i>Aquila pomarina</i>	orao kliktaš	EN gp
<i>Aythya nyroca</i>	patka njorka	NT gp
<i>Ciconia ciconia</i>	bijela roda	LC gp
<i>Ciconia nigra</i>	crna roda	VU gp
<i>Circus aeruginosus</i>	eja močvarica	EN gp
<i>Circus pygargus</i>	eja livadarka	EN gp
<i>Dendrocopos syriacus</i>	sirijski djetlić	LC gp
<i>Dryocopus martius</i>	crna žuna	LC gp
<i>Haliaeetus albicilla</i>	štekavac	VU gp
<i>Lanius minor</i> NSZ	sivi svračak	LC gp
<i>Lullula arborea</i> NZS	ševa krunica	LC gp
<i>Milvus migrans</i>	crna lunja	EN gp
<i>Pernis apivorus</i>	škanjac osaš	NT gp
<i>Picus canus</i>	siva žuna	LC gp
<i>Porzana parva</i>	siva štijoka	EN gp
<i>Strix uralensis</i>	jastrebača	NT gp
<i>Sylvia nisoria</i>	pjegava grmuša	LC gp
AMPHIBIA - VODOZEMCI		
<i>Bombina bombina</i> SZ	crveni mukač	NT
<i>Bombina variegata</i> SZ	žuti mukač	LC
<i>Triturus dobrogicus</i> SZ	Veliki dunavski vodenjak	NT
BIVALVIA - ŠKOLJKAŠI		
<i>Unio crassus</i>	Obična lisanka	
REPTILIA - GMAZOVI		
<i>Emys orbicularis</i> SZ	barska kornjača	NT
<i>Vipera berus</i>	riđovka	NT

*vrsta se nalazi na popisu divljači Zakona o lovstvu

Tablica 5. Strogo zaštićene vrste koje se mogu naći na području obuhvata Programa (RE – regionalno izumrle, CR – kritično ugrožene, EN – ugrožene, VU – osjetljive, NT – niskorizične, LC – najmanje zabrinjavajuće, DD – nedovoljno poznate; gp – gnijezdeća populacija, zp – zimujuća populacija, pp – preletnička populacija, NSZ – nije strogo zaštićena vrsta, SZ – strogo zaštićena vrsta)

Ovdje se daje opis (biologija i morfologija) strogo zaštićenih vrsta koje mogu imati utjecaj na lovno gospodarenje ili na koje lovno gospodarenje može imati utjecaj, a prisutne su ili mogu doći na području obuhvata Programa:

SISAVCI (MAMALIA):

Vidra (*Lutra lutra*)

Europska je vidra iznimno plaha, suzdržljiva životinja koja živi samotnjački i pretežno je aktivna noću. Karakteristična je po plosnatom tijelu dugom 120cm, kratim nogama s oštrim pandžama i izrazito dugom, na kraju suženom, repu. Glava je spljoštena, s crnom njuško, oči izbočene i male, uške kratke. Tijelo je pokriveno gustom, smeđom, kratkom dlakom. Na prednjim i stražnjim nogama ima po pet prstiju. Najviše lovi u močvarnim vodama, gdje u potrazi za hranom prelazi velike udaljenosti i pritom se seli iz jednog u drugi riječni sustav. Tragovi im se najčešće znaju vidjeti u blatu kraj potoka i rijeka. Sama gradi podzemne, kose hodnike koji vode u njezinu nastambu, a ulaz je uvijek oko 0,5m ispod površine vode. Od ulaza hodnik se uspinje strmo prema gore do brloga obloženog travom, potpuno sigurnim od ulaska vode. Razlog usamljeničkom načinu života vidre potreba je za velikim životnim prostorom. Ona ga redovito kontrolira i označuje svojim izmetom. Ženka s mladuncima posjeduje manji teritorij u sklopu velikog područja mužjaka. Za vrijeme parenja, koje može biti u bilo koje godišnje doba, mužjaci i ženke se udružuju te vrijeme provode u igri i lovu. Vidra se prvenstveno hrani ribom. Osim toga hrani se i rakovima, vodenim kukcima, žabama i pticama, a neće odbaciti niti manjeg miša, krticu ili pticu. Vidra je pod vodom vrlo okretna. Vidra pliva majstorski, u svim smjerovima, da joj progonjena riba samo uz krajnji napor može izbjeći. Ribe nakon duge potjere često natjera u travom obrastao tjesnac, napada ih odozdo i zatim zgrabi svojim snažnim čeljustima i oštrim zubima.

Divlja mačka (*Felis silvestris*)

Divlja mačka je predator, elegantne i mišićave građe tijela, savršeno razvijenog osjeta čula i mirisa te kamuflažne obojenosti tijela. Dužine 50 do 75 cm, odrasla jedinka teška je od četiri do osam kilograma. Tijelo joj je prekriveno mekanim i gustim krznom prošaranim prugama ili pjegama, dugog i savitljivog repa. Na prednjim nogama ima pet, a na stražnjim po četiri prsta. Svaki prst ima kandžu koju mačka prilikom penjanja po drveću ili pridržavanja plijena može izvući. Na stopalima ima jastučice tj. mekane tvorevine koje joj omogućuju bešumno kretanje, a služe i kao amortizeri prilikom skoka. Divlja mačka izgledom podsjeća na domaću tigrastu mačku, samo što je krupnija, ima veću glavu i dužu dlaku, a slične su i po zubima, kandžama i po osam specifičnih crnih krugova na repu.

Divljom mačkom se gospodari prema Planu gospodarenja divljom mačkom.

Dabar (*Castor fiber*)

To je naš najveći glodavac, zbijen i snažan, zadnji dio tijela je jače razvijen od prednjega, krzno je smeđe boje na leđnoj, a svjetlije na trbušnoj strani, pokrovna dlaka je grublja i oštra dok je poddlaka mekana i vrlo fina, noge su kratke i vrlo snažne, pandže su oštre i tanke, ima plivaće kožice, u blizini anusa nalaze se dvije žlijezde snažnog mirisa, rep je ljuskav (služi za manevriranje i uzbuđivanje), glodnjaci veliki. Aktivan tijekom cijelog dana, ako ga se uznemiruje onda je aktivan noću, živi u parovima – obiteljima i monogaman je, obitelj je jako povezana i čini ju nekoliko generacija, teritorijalne su životinje, obara stabla radi hrane i građevnog materijala (gradnja nastambe), pregrađivanjem vodotokova grade akumulacijska jezercu, nastamba se nalazi kraj vode (jazbina) ili u vodi, u nju vodi nekoliko ulaza i oni su obično potopljeni, u sredini nastambe nalazi se suha komora prekrivena suhom travom u kojoj dabrovi žive, izvana je nastamba oblijepljena blatom; sluh i njuh dobro su razvijeni, vid slabiji, na tlu je ponešto nespretn, a u vodi jako okretan, pljuskanjem repom po površini vode upozorava ostale na opasnost.

Dabrom se gospodari prema Planu gospodarenja dabrom.

PTICE (AVES):

Orao kliktaš (*Aquila pomarina*)

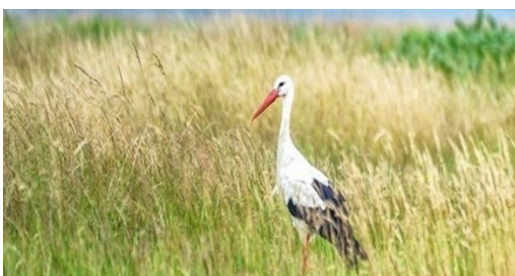
Od ostalih orlova se lako prepoznaje po polumjesečastoj bijeloj mrlji na trtici i bijelim pjegama po vrhu krila. Gnijezdi u šumama nizinskih ili brdovitim područja. Izbjegava guste i prostrane šume, a rado naseljava rascjepkane šume i šumarke okružene vlažnim ili poplavnim livadama ili drugim otvorenim staništima na kojima se hrani sitnim sisavcima, gmazovima, vodozemcima, pticama, a rjeđe i kukcima ili čak strvinama. Obično love pojedinačno, ali se za zimovanja skupljaju u jata. Neki parovi se nakon selidbe zajedno vraćaju na prijašnje gnijezdo.

Patka njorka (*Aythya anyroca*)

Patke njorke prepoznatljive su po kestenjasto smeđem perju i nisu tako krupne kao divlje patke. Leđa su im crna, a u letu ih prepoznajemo po bijelom perju na trbuhu, s donje strane krila i repu. Mužjak ima svijetlo oko, no u ženke je tamno, a u nje je i perje manje-više zagasitije. Kljun je taman. Patke njorke među najugroženijim su vrstama pataka i brojnost im opada u cijeloj Europi. Traže ribnjake, močvare, jezera, gdje je voda dublja od metra. Sezona gniježđenja počinje u svibnju. Patak u vodi zasjedne na patku i gotovo je potopivši drži kljunom za vrat dok se pari. Gnijezdo je jednostavna platforma, ili na kopnu, ili u trsci ili u gustoj vodenoj vegetaciji. Mladi i ostaju s majkom gotovo dva mjeseca. Često su za sezone gniježđenja u manjim skupinama. Kao i druge patke ronilice, zaranjaju te po dnu skupljaju i bilje i vodene životinje poput vodenih beskralježnjaka, riba, katkad vodozemaca.

Bijela roda (*Ciconia ciconia*)

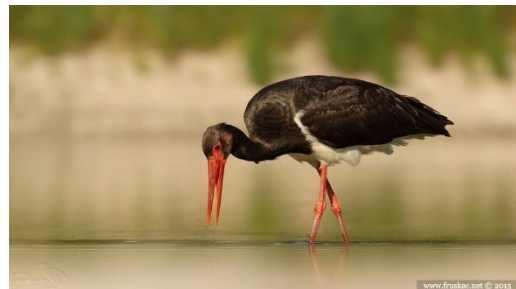

Roda je gnjezdarica sela u kontinentalnom dijelu Hrvatske u dolinama rijeka. Preferira vlažne i poplavne pašnjake i livade. Karakterizira ju dug vrat, duge crvene noge i dugačak crveni kljun. Perje joj je bijele boje, na krilima sa crnim rubom. Hrani se vodozemcima, gmazovima, sitnim

sisavcima, krupnijim kukcima, rakovima, ponekad i ribama. Gnijezda rade na krovovima kuća i rasvjetnim stupovima, rjeđe na drveću, a gnijezde se u travnju i svibnju.

Crna roda (*Ciconia nigra*)

To je gnjezdarica vlažnih šuma uz rijeke i močvare. Od bijele rode se razlikuje potpuno crnim krilima, leđima, vratom i glavom. Hrani se prvenstveno ribom, kukcima, gmazovima i vodozemcima, rakovima, te sitnim sisavcima i pticama. Plijevi lovi polako hodajući u plitkoj vodi, duž obala rijeka i drugih stajaćih voda. U nas gnijezdi u starim poplavnim šumama te je dobar indikator tih staništa. Osim odgovarajućih stabala koje mogu podržati njeno veliko gnijezdo, ključna pretpostavka za njeno gniježđenje je nedostatak uznemiravanja na koje je izuzetno osjetljiva. Prilikom hranjenja i seobe može se vidjeti i na drugim otvorenim površinama, vlažnim livadama i pašnjacima, kanalima i manjim vodotocima.

Eja močvarica (*Circus aeruginosus*)

To je najveća eja s rasponom krila od 1,3m. Eja močvarica duga je od 43 do 54 cm. Raspon krila iznosi od 115 do 130 cm. Mužjaci su teški od 400 do 650, a ženke do 800 g. Mužjak je smeđ sa plavosivom krilnom prugom i repom, a ženka je jednolično tamnosmeđe boje sa

svjetlosmeđežučkastimprednjim

dijelom krila, kapom i grlom. Djelomična je selica. Eje močvarice žive u vlažnim područjima, osobito bogatim običnom trskom. Može se susresti i sa raznim drugim otvorenim staništima, kao što su poljoprivredna zemljišta i travnjaci, posebno pogranična područja s močvarom. Uglavnom živi sama, no ponekad se okuplja u velika jata. Početak sezone parenja varira od sredine ožujka do početka svibnja. Mužjaci često se pare s dvije, a povremeno i s tri ženke. Parne veze obično traju tijekom jedne sezone, ali neki parovi ostaju zajedno nekoliko godina.

Eja livadarka (*Circus pygargus*)

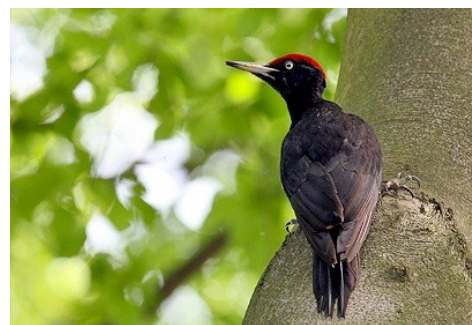

Nastanjuje otvorena područja, uz rijeke, močvare, polja, gdje može nesmetano pretraživati krajolik. Leti vrlo elegantno, polaganim, ali snažnim zamasima krila. Plijen traži u sporom letu i relativno nisko, a zna letjeti uz rub vegetacije da ga iznenadi. Kad ga uoči, strmoglavljuje se na njega i grabi snažnim pandžama. Najviše lovi glodavce, ali i ptice, gmazove itd. Na početku sezone

parenja izvodi akrobacije u zraku, raširenih nogu, dodajući hranu i glasno klikćući. Nakon parenja ženka gradi jednostavno gnijezdo od granja i trave, skriveno u vegetaciji. Potom u njega polaže 4 – 5 jaja na kojima sjedi oko mjesec dana. Mužjak i ženka hrane ptiće do 40 dana, koji nakon još dva tjedna postaju samostalni. Ujesen se u širokoj fronti sele na zimovanje u supsaharsku Afriku da bi se u travnju počeli vraćati.

Crna žuna (*Dryocopus martius*)

Dužina crne žune iznosi 45 – 47 cm, sa rasponom krila 64 – 78 cm. Težina tijela je u prosjeku 300 – 400 g. Prepoznatljiva je po crnoj boji perja, te crvenim tjemenu i kukmom kod mužjaka te crvenim zatiljkom kod ženki. Hrani se kukcima, posebno ličinkama koje se nalaze ispod kore drveta. Svojom posebno prilagođenom građom i snažnim vratom neumorno guli koru praveći velika ogoljela mjesta. Zbog svoje veličine i snage može napraviti duboke rupe u samom drvetu. Za koru se drži kratkim nogama i oštrim kandžama, dok joj rep služi da se „usidri“. Dugim jezikom iz šupljina izvlači svoj plijen. Hrani se i na tlu, skakućući po trulim trupcima koje otvara udarcima velikog snažnog kljuna, a mravi su joj čest plijen. Ovu pticu češće čujemo nego ju vidimo. Crna žuna ima dva načina glasanja. Jedno čini dva puta ponovljena tri kreštava sloga, a drugo je jak kreštavi zov nalik vrisku. Rupe u stablima, nakon gniježđenja žuna, koriste druge vrste ptica i sisavaca kao dom ili sklonište, te se crna žuna smatra za značajnu vrstu u šumama gdje boravi. Njezina pojavnost ovisi o veličini i starosti šume: nema je ili je neredovita u ispresijecanim šumama ili šumarcima kao ni u šumama koje su mlađe od 40 godina i koje nisu u blizini starije šume. Ključna je vrsta u europskim šumama jer je jedina vrsta ptice koja radi velike rupe za gniježđenje koje kasnije (sekundarno) koriste druge dupljašice. Osim što

osigurava dom drugim životinjama, hraneći se insektima koji napadaju drvo, žuna ujedno brine i o zdravlju šumskih stabala.

Štekavac (*Haliae etusalbicilla*)

To je naša najveća ptica grabljivica, a to se gotovo odmah može vidjeti po velikom, svinutom kljunu kojim kida meso. Lovi ribu, ptice, ali i sisavce. Ne libi se oteti plijen drugoj grabljivici, a strvine su vrlo važne u mršavim zimskim mjesecima. Krila su mu s pojedinačnim perjem na vrhu široka i masivna, raspona do 2,5 m s kojim nosi svojih 4 – 5 kilograma. Ženke su obično malo veće od mužjaka. Štekavac leti polagano mašući krilima, no kad uoči plijen, obrušava se velikom brzinom na njega. Jakim pandžama potom grabi i odnosi plijen. Osim veličine, nepogrešiv je znak njihov bijeli rep. U mladih je smeđ, a sa starošću postaje sve bjelji. Ostatak je tijela smeđ, a kljun je žućkast. Štekavci su doživotni partneri. Mužjak i ženka stvaraju ili obnavljaju vezu u svadbenom letu gdje se u zraku povežu pandžama i onda obruše prema tlu. Slijedi parenje i gradnja gnijezda. Gnijezdo je golema "utvrda na drvetu" od grana i grančica. Ženka u ožujku nese najčešće dva jaja i s mužjakom se brine o njima 38 dana dok se ne izlegu ptići. Nakon deset tjedana hranjenja mladunci polijeću iz gnijezda. S vremenom postaju neovisni i traže svoje teritorije. Postaju spolno zreli s pet godina.

Crna lunja (*Milvus migrans*)

Gnijezdi de uz rijeke, jezera, močvare i ribnjake u kontinentalnom dijelu Hrvatske. Perje je tamnosmeđe sa svijetlom glavom. Preferira lešine. Često lovi druge grabljivice dok ne ispuste plijen, ili čaplje i kormorane dok ne povrate ribu, skupljaju ostatke na smetlištu. Love i sitan plijen na tlu ili vodi. Ali i kukce. Tlo preletavaju polako na 10 do 60 m visine. Selica je, a zimuje u Africi.

Škanjac osaš (*Pernis apivorus*)

Od ostalih škanjaca najlakše se razlikuje po tri tamne pruge na repu; jedna šira na vrhu repa i dvije užje na bazi repa. Dug je do 60cm. Najčešće se hrani saćama i ličinkama osa i bumbara koje iskopa iz tla, ali i ostalim kukcima, paucima, sitnim sisavcima, reptilima, vodozemcima, a jede čak i neke plodove. To je jedinstveno među grabljivicama. Živi sam ili u parovima. Monogaman je. Osaš je gnjezdarica šumovitih predjela nizinske i gorske Hrvatske. U priobalju je selica. Najčešće se seli u jatima u ekvatorijalnu Afriku na zimovanje.

Siva žuna (*Picus canus*)

Duga je 25-28 cm i teži 130-180 grama. Perje slično njegovu bližeg rođaka europskog zelenog djetlića. Odozgo je zelene boje, odozdo blijedo sive sa žutim repom. Ima sijedu glavu sa crnim brkovima, a mužjak ima crvenu krunu. Žive u mješovitim šumama. Gnijezde se u svibnju i imaju pet do deset jaja, a mlade odgajaju oba roditelja. Mladi se izlegu nakon 15-17 dana i nauče letjeti u četiri tjedna. Ljeti siva žuna jede crve, larve i druge insekte, dok se zimi hrani insektima. Poznata je po svom glasanju kojim upozorava na opasnost. Zov je melodiozniji i polaganiji od zova Zelene žune, pri kraju se stišava, spušta i usporava, te djeluje tužnjikavo.

Siva štijoka (*Porzana parva*)

Ovo je migratorna vrsta koja zimuje u Africi. Dužine je do 19cm. Kljun je kratak i ravan. Ima zelenkaste noge sa dugim prstima. Spolni dimorfizam je izražen. Odrasli mužjaci imaju smeđe obojano perje na leđima, a grlište i trbuh su plavo sive boje. Ženkama su i trbuh i leđa smeđe boje, a jedino je lice plavosivo. Obitavaju na

muljevitim i plitkim vodama koje obiluju kukcima i ličinkama, sitnim ribama, puževima, sjemenjem Vrlo ih se teško može uočiti na tlu jer se dobro skrivaju u tršćacima. Lakše ih se uoči u preletu.

Jastrebača (*Strix uralensis*)

Odozgo je žućkastosiva, odozdo žućkastobijela. Rep je duži, smeđ sa 8-9 svijetlih pruga. Kljun je tamnožut, oči su crnosmeđe, obilje glave bez uški. Noge su gaćaste, prsti do pandža obrasli perjem. U letu se ukazuje velika svijetla mrlja na gornjem dijelu krila i široka tamna pruga na vrhu repa. Hrani se sitnim glodavcima. Ponekad ulovi zeca, vjevericu ili koju drugu pticu. U travnju ženka snese 2-3 jaja, na kojima sjedi 27-29 dana. Gnijezdi se u dupljama stabala ili napuštenom gnijezdu većih grabljivica.

Pjegava grmuša (*Sylvia nisoria*)

Izrazito migratorna vrsta, gnjezdarica kontinentalne Hrvatske, veličine 15,5-17 cm, težine 22-36 grama, uglavnom siva odozgo, i bjelkasta s donje strane tijela, sa izrazito žutim očima. Odrasli mužjaci su tamnosivi s bijelim oznakama na krilima i repnom perju, a na prsima i trbuhu ima poprečne pruge, koje su u ženke manje primjetne. Ženke su vrlo slične mužjacima,

ali su nešto blijede. To je vrsta rubova šuma ili otvorenih prostora sa raštrkanim grmovima za gniježđenje, posebice obtadivih površina. Gnijezdo gradi od suhih stabljika, korjenčića, vlakana i dlake. Grmuša snese do sedam prljavobijelih jaja sa smeđim i sivkastim pjegama na kojima naizmjenično sjede ženka i mužjak. Zajedno othranjuju i čučavce koji se osamostale nakon 15-ak dana. Glasanje pjegave grmuše je pomalo drozdoliko, alii u kraćim dionicama, s prošaranim glasnim oštrim kreštećim zovom „čarr-čarr-čarr“. Šikare, rubovi šumskih predjela, živice, gustiši njeno su stanište.

Ugrožena i rijetka staništa

Prema Pravilniku o popisu stanišnih tipova i karti staništa („Narodne novine“, 27/2021) i EU Direktivi o staništima na području površina na kojima je zabranjeno ustanovljenje lovišta na području obuhvata Programa prisutno je ugroženo i rijetko stanište koje je prema Nacionalnoj klasifikaciji staništa opisana na sljedeći način:

*NKS kod	Naziv
H 1.1.3.1.	Kontinentalne špilje sa subtroglofilnim kralješnjacima

*NKS - Nacionalna klasifikacija staništa

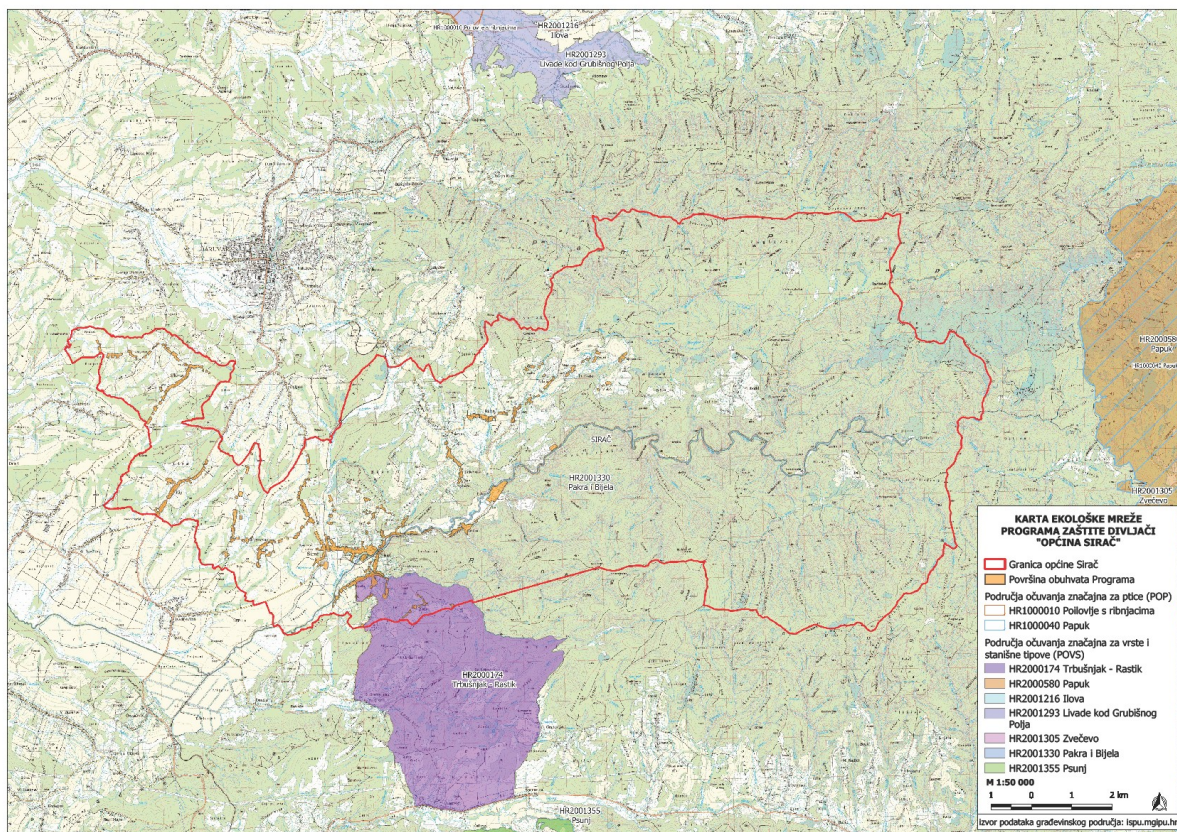
Područja ekološke mreže na području obuhvata Programa

Ekološka mreža proglašena je Uredbom o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže (Narodne novine 80/19), a sastoji se od područja očuvanja značajna za ptice (POP), područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS), vjerojatna područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (vPOVS), posebna područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (PPOVS). Njezin cilj je očuvati ili ponovno uspostaviti povoljno stanje više od tisuću ugroženih i rijetkih vrsta te oko 230 prirodnih i poluprirodnihstanišnih tipova. Dosad je u ekološku mrežu Natura 2000 uključeno oko 27.500 područja na gotovo 20% teritorija EU, što je čini najvećim sustavom očuvanih područja u svijetu. Natura 2000 temelji se na EU direktivama, područja se biraju znanstvenim mjerilima, a kod upravljanja tim područjima u obzir se uzima i interes i dobrobit ljudi koji u njima žive.

Na širem području općine Sirač nalaze se sljedeća područja ekološke mreže NATURA 2000:

Područja očuvanja značajna za ptice (POP)	Površina unutar obuhvata	Udaljeno st i smjer	Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS)	Površina unutar obuhvata	Udaljeno st i smjer
HR1000010 Poilovlje s ribnjacima	0	9 km SZ	HR2001330 Pakra i Bijela	5 ha	
HR1000040 Papuk	0	8,5 km I	HR2000174 Trbušnjak - Rastik	31 ha	
			HR2000437 Ribnjaci Končanica	0	9 km S
			HR2001355 Psunj	0	6 km J
			HR2001293 Livade kod Grubišnog Polja	0	6 km S
			HR2000580 Papuk	0	8,5 km I

Tablica 6. Područja ekološke mreže Natura 2000

Slika 5. Karta ekološke mreže Programa zaštite divljači „Općina Sirač“

Ciljne vrste i ciljna staništa Područja očuvanja značajnih za vrste i stanišne tipove na području obuhvata Programa

Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS)				
Identifikacijski broj područja	Naziv područja	Kategorija za ciljnu vrstu/stanišni tip	Hrvatski naziv vrste/staništa	Znanstveni naziv vrste/šifra stanišnog tipa
HR2000174	Trbušnjak-rastik	1	mali potkovnjak	<i>Rhinolophus hipposideros</i>
		1	veliki potkovnjak	<i>Rhinolophus ferumequinum</i>
		1	dugokrili pršnjak	<i>Miniopterus schreibersii</i>
		1	veliki šišmiš	<i>Myotis myotis</i>
		1	Špilje i jame zatvorene za javnost	8310
HR2001330	Pakra i Bijela	1	vidra	<i>Lutra lutra</i>
		1	obična lisanka	<i>Unio cerassus</i>

Tablica 7. Popis ciljeva očuvanja područja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS) na području obuhvata

Kategorija za ciljnu vrstu/stanišni tip: 1 =međunarodno značajna vrsta/stanišni tip za koje su područje izdvojena temeljem članka 4. stavka 1. Direktive 92/43/EEZ

Ciljne vrste Područja očuvanja značajnih za ptice najbliže području obuhvata Programa

Identifikacijski broj područja	Naziv područja	Kategorija za ciljnu vrstu	Znanstveni naziv vrste	Hrvatski naziv vrste	Status (G = gnjezdarica; P = preletnica; Z = zimovalica)		
					G	P	Z
1000040	Papuk	1	<i>Ciconia nigra</i>	crna roda	G	P	
		2	<i>Columba oenas</i>	golub dupljaš	G		
		1	<i>Crex crex</i>	kosac	G		
		1	<i>Dendrocopos leucotos</i>	planinski djetlić	G		
		1	<i>Dendrocopos medius</i>	crvenoglavi djetlić	G		
		1	<i>Dryocopus martius</i>	crna žuna	G		
		1	<i>Ficedula albicollis</i>	bjelovrata muharica	G		
		1	<i>Ficedula parva</i>	mala muharica	G		
		1	<i>Hieraetus pennatus</i>	patuljasti orao	G		
		1	<i>Pernis apivorus</i>	škanjac osaš	G		
1	<i>Picus canus</i>	siva žuna	G				

Tablica 8. Popis ciljeva očuvanja područja značajna za ptice (POP) najbliže području obuhvata Kategorija za ciljnu vrstu : 1 = međunarodno značajna vrsta za koja su na području izdvojena temeljem članka 4. stavka 1. Direktive 2009/147/EZ; 2 = redovite migratorne vrste za koje su područja uzdvojena temeljem članka 4. stavka 2. Direktive 2009/147/EZ

UTJECAJ ZAHVATA I AKTIVNOSTI NA PODRUČJA EKOLOŠKE MREŽE

Obuhvat Programa odnosi se na naselja (građevinsko područje) te zonu 100 metara oko naselja.

Obuhvat granica Programa zaštite divljači općine Sirač djelomično se preklapa s područjima ekološke mreže – područje očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS) HR2000174 Trbušnjak-Rastik i HR2001330 Pakra i Bijela. Životinjske vrste koje su ciljne vrste područja ekološke mreže ne nalaze se na popisu divljači te se može isključiti mogućnost direktnih negativnih utjecaja Programa na njih, ali ne i potpuni utjecaj.

Zahvati i aktivnosti koji su planirani programom su promatranje i prebrojavanje divljači i pojedinih drugih životinja tijekom cijele godine (prebrojavanje strogo zaštićenih vrsta divlja mačka (*Felis silvestris*) i dabar (*Castor fiber*) obavljati u suradnji s JU za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području BBŽ), spašavanje divljači od elementarnih nepogoda, a pronalazak uginule ili ozljeđene životinje dojaviti nadležnom Ministarstvu. Ovi zahvati imaju samo pozitivan utjecaj na područje ekološke mreže jer se prebrojavanjem divljači ujedno i vrši praćenje ciljnih i ostalih vrsta. Nadalje, od aktivnosti se planira i smanjiti broj divljači kada zbog prevelike gustoće dolazi do nedopustivih šteta. Korisnik površina treba se pridržavati Zakona o lovstvu i drugih podzakonskih akata, pa odstrel lovne divljači neće imati značajan utjecaj na ciljeve očuvanja i druge vrste. Iako se prvenstveno preporuča

poduzimanje preventivnih mjera kako uopće ne bi niti došlo do pojave divljači unutar površina obuhvata Programa. Kod rastjerivanja divljači na područjima gdje ista čini gospodarski nedopustivu štetu kao i kod eventualnog odstrjela divljači, navedeno se neće obavljati u vrijeme razmnožavanja ciljnih vrsta očuvanja.

Ostale aktivnosti, kao što su provedba preventivnih, dijagnostičkih, kurativnih i higijensko-zdravstvenih mjera radi zdravstvene zaštite divljači, domaćih životinja i ljudi, nabavku kemijskih, bioloških i biotehničkih zaštitnih sredstava i njihova raspodjela korisnicima površina obuhvaćenih Programom, edukacija stanovništva oko upotrebe zaštitnih sredstava u poljoprivredi, zaštita usjeva i nasada izgonom divljači, upotreba zaštitnih sredstava i plašila, uz naglašenu pozornost na ciljne vrste područja i ciljeve očuvanja ekološke mreže, uklanjanje poljoprivrednih usjeva u agrotehničkim rokovima samo će imati pozitivan utjecaj.

Aktivnosti kao npr. rastjerivanje divljači, zaštita usjeva i nasada rastjerivanjem divljači te uporaba vizualnih i zvučnih plašila te postavljanje na određenim mjestima i eventualno odstrjel radi odvratanja i sprječavanja ulaska divljači u područje obuhvata Programa mogle bi se u vidu uznemiravanja negativno očitovati na vidru (*Lutra lutra*), strogo zaštićena vrsta (na temelju Zakona o zaštiti prirode). Aktivnosti planirane Programom provode se povremeno na pojedinim dijelovima obuhvata Programa i u kratkim razdobljima te su eventualni utjecaji malog dosega rasprostiranja. U slučaju nalaska nastambe vidre ili nailaska na vidru ne provoditi ili prekinuti aktivnosti propisanih Programom u radijusu od 300 m. U slučaju nalaza kolonije šišmiša prekinuti i ne provoditi aktivnosti propisane Programom koje bi mogle uzrokovati uznemiravanje šišmiša.

Programom nisu planirane aktivnosti kojima će se mijenjati stanišni tipovi, niti namjena pojedinih površina u obuhvatu Programa te se na taj način neće utjecati na pogodna staništa za ciljne vrste. Stanišni tip Špilje i jame zatvorene za javnost ne nalaze se na području obuhvata Programa zaštite divljači Općina Sirač, pa se može isključiti neposredan utjecaj Programa.

Iz navedenih razloga ne očekuju se značajni negativni utjecaji na ciljeve očuvanja i cjelovitost ovog područja ekološke mreže.

Moguć je posredan utjecaj Programa na najbliža POP područja budući da bi se ciljne vrste POP područja zbog svojih migracija, potrage za hranom i slično mogle zateći na području obuhvata Programa zbog provedbe pojedinih aktivnosti. U slučaju nailaska na ciljne vrste najbližih POP područja nije dopušteno provoditi rastjerivanje divljači niti lovne aktivnosti u vrijeme njihovog razmnožavanja. Značajni negativni utjecaji na ove ciljne vrste se ne očekuju budući da je Programom planirano samo praćenje i bilježenje brojnog stanja divljači i ostalih životinja i nije planirano njihovo izlučivanje, odnosno planirano je izlučenje kao posljednja mjera koja će se primijeniti iznimno u posebnim slučajevima u skladu sa Zakonom o lovstvu. Međutim, značajni negativni utjecaji se ne očekuju zbog malog dosega utjecaja provedbe tih aktivnosti i razloga da se aktivnosti provode povremeno, na pojedinim dijelovima obuhvata Programa i u kraćim razdobljima.

Zaključak:

Zbog navedenih aktivnosti ne očekuju se direktni negativni utjecaji na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže (između ostalog jer ciljne vrste zaštite niti nisu na popisu divljači), te na stanište kao cjelinu. Pridržavanje zahvata i aktivnosti koje su propisane ovim Programom pozitivno će se odraziti na cijeli ekosustav.

6 MJERE ZAŠTITE DIVLJAČI

Prema Pravilniku o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači mjere zaštite divljači obuhvaćaju:

- zabranu lova divljači osim izuzetaka propisanih Zakonom o lovstvu i Pravilnikom o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači;
- provedbu preventivnih, dijagnostičkih, kurativnih i higijensko-zdravstvenih mjera radi zdravstvene zaštite divljači, ljudi i stoke;
- spašavanje divljači od elementarnih nepogoda;
- poduzimanje preventivnih mjera kod izvođenja poljoprivrednih i drugih radova;
- pravilan izbor i primjenu zaštitnih sredstava u poljoprivrednoj i šumarskoj proizvodnji;
- suzbijanje nezakonitoga lova.

Područje Općina Sirač, za koje se propisuje Program zaštite divljači, okruženo je lovištima, a suradnja s njima preduvjet je za ispunjavanje ovih mjera zaštite divljači.

Prema Pravilniku o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i

programa zaštite divljači divljač je dopušteno loviti:

1. ranjenu ili bolesnu tijekom cijele godine, uz obvezu prijave nadležnom uredu i predočenje uvjerenja nadležne veterinarske službe da je odstrijeljena divljač bila ranjena ili bolesna;
2. u slučaju proglašenja zarazne bolesti ili ako postoji mogućnost njene pojave u skladu s propisima o zdravstvenoj zaštiti životinja;
3. za potrebe znanstveno-istraživačkih i znanstveno-nastavnih ustanova u skladu s odgovarajućim programom;
4. zbog smanjivanja broja divljači kada zbog prevelike gustoće dolazi do gospodarski nedopustivih šteta.

Osnovna mjera zaštite divljači je osiguranje mira, a to se prvenstveno može postići poštujući zabranu lova divljači osim izuzetaka propisanih Zakonom i Pravilnikom, te suzbijanjem nezakonitog lova. Ostale mjere namjeravaju se poduzimati ciljano, prema vrstama uzročnika i šteta koje mogu biti na divljači. Prilikom stalnog nadzora zdravstvenog stanja divljači sprečava se potencijalna pojava zaraznih bolesti. Jedan od glavnih čimbenika ugroze divljih životinja je smanjenje staništa, te stvaranje nepovoljnih uvjeta za pojedinu vrstu divljih životinja. Ipak, neke vrste se dobro prilagođavaju novonastalim uvjetima, pa čak povećavaju svoju brojnost. Ova činjenica govori u korist toga da su povećani direktni i indirektni kontakti s ljudima i domaćim životinjama što značajno povećava rizik od prijenosa uzročnika bolesti.

Zapisnik o šteti na divljači potrebno je napraviti ako se pronađe uginula jedinka. Zapisnik je propisan navedenim Pravilnikom. Ako se utvrdi da je životinja stradala od nezakonitog lova tada se kod nadležne policijske postaje podnosi prijava protiv nepoznatog počinitelja. Ukoliko se sumnja na bolest tad se prijava podnosi veterinarskoj službi koja je dužna propisati preventivne, dijagnostičke, kurativne i higijensko-zdravstvene mjere radi zdravstvene zaštite divljači, ljudi i stoke.

Bilo bi poželjno da postoji osoba, sa određenom školskom spremom, koja bi bila zadužena za stalno praćenje brojnosti i zdravstvenog stanja divljači na terenu koje je pod Programom. Zbog „službenog“ dojma trebao bi biti obučen u adekvatnu lovačku odoru sa znakovljem i iskaznicom kojom dokazuje svoj status, kako to nalažu dobri lovački običaji.

PROVEDBA PREVENTIVNIH, DIJAGNOSTIČKIH, KURATIVNIH I HIGIJENSKO – ZDRAVSTVENIH MJERA RADI ZDRAVSTVENE ZAŠTITE DIVLJAČI, LJUDI I STOKE

Sva divljač, kao i ljudi, te domaće i sve ostale životinjske vrste, podložna je obolijevanju od raznih bolesti. Bolest je svaki poremećaj fiziološkog stanja organizma. Spomenuti poremećaji mogu dovesti do privremenog smanjenja ili trajnog izostanka funkcioniranja pojedinih organa, a kao posljedica toga može nastupiti i ugibanje, odnosno smrt. Budući da postoji niz bolesti na divljači i domaćim životinjama koje se prenose uzajamno, a neke od njih ugrožavaju i čovjeka, predviđaju se razne preventivne, dijagnostičke, kurativne i higijensko – zdravstvene mjere radi zaštite divljači, životinjskih i ostalih vrsta, a u konačnici i čovjeka.

Važna mjera je prema potrebi uspostaviti suradnju s veterinarskom službom, te redovito obavljati kontrolu i praćenje zdravstvenog stanja divljači površine izvan lovišta jer divljač nema stanište, a time ni kapacitet, na ovim površinama izvan lovišta. Isto tako redovito obavljati kontrolu i praćenje zdravstvenog stanja divljači nakon eventualno obavljenog lova, osobito ako

se posumnja na bolest. Ako se posumnja na bolest obavezno tražiti pregled eventualno uginule divljači, divljači izlučene hvatanjem ili eventualnim sanitarnim odstrjelom, a u cilju sprječavanja pojave i širenja zaraznih bolesti. Ako se na površinama izvan lovišta proglašava pojava zarazne bolesti ili se ona može očekivati, osigurava se provođenje mjera u skladu s propisima o zdravstvenoj zaštiti životinja, uz obavještenje nadležne veterinarske službe, dok takva zaraza ili opasnost od njezina širenja traje.

Među mnogobrojnim i različitim uzrocima koji utiču na smanjenje broja divljači, bolesti zauzimaju značajno mjesto. Prilikom osmatranja moraju se na živoj divljači uočiti promjene i poremećaji koje ukazuju na neku od bolesti, a to su:

- nemogućnost bijega u situacijama kada obično i normalno je da bježi;
- zaostajanje ili odvajanje od ostalih životinja;
- često zastajkivanje, odmaranje, liježe ili šepa;
- ako se nalazi na mjestima na kojima u normalnim uvjetima ne zalazi;
- mršavljenje te ako je dlaka ili perje neuredno i neprirodno otpada;
- otežano disanje, kašalj, proljev, otežani hod;
- gubitak straha pred čovjekom, agresivnost i niz drugih neprirodnih ponašanja divljači.

Budući da se samim promatranjem bolesne životinje obično ne može procijeniti ni uzrok bolesti ni njezino značenje za druge vrste divljači, životinjske vrste, stoku, ali i čovjeka, preporučuje se dostaviti veterinarskoj instituciji jednu ili više uginulih, uhvaćenih ili eventualno odstrjeljenih, na bolestsumnjivih jedinki.

Na fiziološko stanje organizma može utjecati puno čimbenika. Čimbenici koji mogu dovesti do oštećenja organizma i nastanka bolesti mogu se podijeliti na **unutarnje i vanjske**. Vanjski čimbenici mogu biti mehanički, klimatski, kemijski i biološki. U unutarnje čimbenike ubraja se smanjena otpornost organizma, nasljeđe patogenih osobina, konstitucija i dispozicija. Vanjski uzroci su češći i bolje poznati nego unutarnji. Iako uvijek ne postoji jasno izražena granica, radi lakše provedbe mjera zaštite divljači, bolesti se dijeli na nezarazne, zarazne i parazitske.

Nezarazne bolesti divljači su one kod kojih ne postoji opasnost prenošenja bolesti na ostala grla i kljunove iste ili druge životinjske vrste, stoku ili čovjeka. Kod oboljenja nezaraznim bolestima dolazi do gubitaka samo na pojedinom (oboljelom) grlu i ne predstavlja opasnost za ostala grla, kljunove ili vrste na tom ili nekom drugom području. U nezarazne bolesti ubrajaju se razne upale nezaraznog karaktera (upala pluća i slično), nadam, otrovanja, proljev od pokvarene hrane, razne rane nastale mehaničkim putem, šepavost,

prijelomi kostiju i slično. Kod navedenih oboljenja životinje mogu dolaziti međusobno i u najtješnji dodir, ali ne postoji opasnost od prenošenja bolesti.

Zarazne ili infektivne bolesti uzrokuju sitne klice (bakterije i virusi) koje se nalaze i razmnožavaju u tkivima i sokovima tijela oboljele životinje i nisu vidljive prostim okom već mikroskopom. Kada navedeni uzročnici bolesti izađu bilo kojim putem u okolinu (izmetom, mokraćom, slinom, iscjetkom), nađu pogodno „tlo“ i namnože se, zaraze direktno ili indirektno sve one životinje u čije tijelo uđu kroz njihove prirodne otvore ili razne rane. Uzročnici su razni virusi, bakterije, pa i neka gljivična oboljenja. Ove se klice u zdravom organizmu namnože, razaraju pojedine organe i krv, stvaraju otrovne izlučevine i slično, pa time dovode do oboljenja, a često i do uginuća životinja. Ovisno o uzroku oboljenja zarazne ili infektivne bolesti dijele se na **virusne i bakterijske**.

Divljač obolijeva od raznih zaraznih ili infektivnih bolesti, a ovdje će se navesti samo neke za koje se smatra da su češće prisutne u našim lovištima ili površinama izvan lovišta:

- Bedrenica (*Antrax*),
- Slinavka i šap (*Aphthaeepizoticae*),
- Bjesnoća (*Lysa*),
- Svinjska kuga,
- Sindrom europskog smeđeg zeca,
- Newcastlovska bolest (Atipična kuga peradi),
- Influenca ptica,
- Tuberkuloza,
- Bruceloza,
- Pastereloza,
- Pseudotuberkuloza,
- Jersinioza,
- Tularemija,
- Salmoneloza,
- Stafilokokna infekcija,
- Nekrobaciloza,
- Leptospiroza,
- Aktinomikoza.

Parazitske ili nametničke bolesti izazivaju manje ili više sitne životinje, koje žive na divljači kao paraziti i hrane se sokovima i dijelovima tijela svoga „domaćina“, odnosno životinje na kojoj parazitiraju. Po zoološkoj sistematici paraziti pripadaju skupinama praživotinja, plošnjaka, oblenjaka i člankonožaca. Paraziti se povremeno ili trajno nalaze na ili u živim organizmima, te se tu hrane njihovim tkivima, tjelesnim sokovima ili oduzimaju probavljenu hranu koju je domaćin pripremio za svoje potrebe. Ovakav život jednoga organizma na račun drugoga naziva se parazitiranje. Životinju, u ili na kojoj se nalazi parazit zove se domaćin ili nositelj parazita. Prelaženje parazita na domaćina ili ulaženje u domaćina naziva se invazija ili infestacija. Mjesto u ili na životinji gdje određeni paraziti najčešće parazitiraju naziva se predilekcijska mjesta. U svoj životnom ciklusu nekim parazitima je potrebno više različitih vrsta organizma. Odrasli, zreli paraziti borave u ili na domaćinu, a razvojni stadiji u organizmima koji se nazivaju posrednik, prijelazni nositelj, vektor ili prenositelj. Parazit nanosi štetu domaćinu uznemiravajući ga, mehanički mu oštećuje tkiva, oduzima mu hranjive tvari, štetno djeluje na domaćina svojim sekretima, ekskretima, toksinima i slično. Spomenute štete mogu biti zanemarive, ali isto tako mogu biti toliko velike da kao posljedica oštećenja organizam slabi, mršavi, nastupa anemija i opće slabljenje domaćina, a sve većim umnažanjem dolazi i do kroničnih promjena pojedinih organa i do poremećaja njihovih normalnih funkcija, a u konačnici čak i smrt. Paraziti ili njihovi razvojni oblici (larve) u krvnim žilama, crijevima i ostalim tjelesnim šupljinama mogu izazvati njihovo raspadanje ili začepljenje i time nove komplikacije u organizmu. Naseljavanje parazita na divljač ili domaće životinje ne može se u svakom slučaju nazvati bolešću, iako može imati neželjene posljedice. Prema mjestu parazitiranja paraziti se dijele na **vanjske (ekto) i unutarnje (endo) parazite**.

Divljač obolijeva od raznih parazitskih ili nametničkih bolesti, a ovdje će se navesti samo na neke za koje se smatra da su češće prisutne u našim lovištima ili površinama izvan lovišta:

- Toksoplazmoza,
- Kokcidioza,
- Metiljavost (*Distomatoza*),
- Veliki američki jetreni metilj,
- Trakavičavost,
- Singamoza,
- Parazitski gastroenteritis,
- Trihinelozna,
- Verminozna pneumonija,
- Nosni štrk,

- Kožni štrk (*Hypoderma*),
- Veliki plućni vlasac – Diktiokauloza (*Dictyocaulosis*),
- Protostrongiloza,
- Proljetni proljev srneće divljači,
- Kolibaciloza,
- Šuga (*Scabies*),
- Krpeljivost (*Ixodidoza*).

Preventivne mjere radi zaštite divljači, ljudi i stoke podrazumijevaju stalan i redovit obilazak cijele površine izvan lovišta. Stalnim osmatranjem i praćenjem divljači uočiti će se sumnjiva i/ili bolesna grla te eventualno uginula divljač ili neke druge životinjske vrste. Na pojedinim bolesnim ili uginulim grlima može se sa dosta sigurnosti ustanoviti uzrok pojavljivanja bolesti ili uginuća, pa se mogu na vrijeme i u suradnji s veterinarskom službom poduzeti potrebne mjere liječenja ili sanitarne mjere. U preventivne mjere spada i zakapanje ili spaljivanje lešina, odnosno neškodljivo uklanjanje potencijalnog žarišta zaraze. Zakapanjem ili spaljivanjem lešina sprječavaju se neki insekti da sišu krv uginule divljači i svojim ubodom kasnije prenesu zarazu na zdrave jedinke. Isto tako na lešinama se skupljaju mravi, crvi, štakori, lisice, vrane, svrake i ostali strvinari. Ukoliko se radi o zarazi mogući je prijenos i preko pasa i mačaka lutalica na perad, stoku i ljude. Nakon uklanjanja lešine potrebno je mjesto gdje je ista pronađena dezinficirati, isto kao i alat i pomagala kojima je lešina uklonjena.

Prijava bolesti je preventivna mjera kojom se svaki slučaj uginuća divljači ili neke druge životinjske vrste, kao i hvatanje ili eventualni odstrjel bolesne ili na zarazu sumnjive divljači prijavljuje se veterinarskoj službi, odnosno najbližoj veterinarskoj stanici. Navedenim načinom mnoge bolesti i zaraze se mogu već u početku detektirati i otkriti, a potrebnim i odgovarajućim mjerama i suzbiti. Svako ugibanje divljači pa makar i bez izrazitih simptoma neke bolesti, sumnjivo je na zarazu ili trovanje, o čemu treba voditi posebnu pažnju.

Dijagnostičke mjere odnose se na obvezan pregled svakog bolesnog ili na bolest sumnjivog uhvaćenog ili eventualno odstrjeljenog grla (komada, kljuna) ili svježe lešine, kako bi se ustanovilo je li divljač ili neka druga životinjska vrsta bila bolesna te prijeti li opasnost od širenja eventualne bolesti. Kod pronađene lešine prvo je potrebno ustanoviti je li do smrti nije došlo zbog nekog drugog razloga osim bolesti (pregažena, probodena i slično), a ako nije pretragu treba obaviti veterinar. Lešine ili njihove dijelove (organe) te dijelove na bolest odstrjeljene divljači prije slanja na analizu veterinarskim stanicama ili institucijama treba dobro upakirati i spriječiti osjet zadaha te isto tako spriječiti izlaz sukrvice iz paketa u okolni prostor. Uz zapakiranu lešinu

potrebno je dostaviti ime i adresu pošiljaoca, datum nalaza lešine, odakle potječe kao i sva ostala opažanja u vezi pojave sumnje na bolest. Materijal za pretragu treba slati na Veterinarski fakultet, institute, zavode i dijagnostičke stanice. Kod svakog slučaja sumnje na bolest ili pronalaska lešine vrlo je važno surađivati s područnom veterinarskom stanicom i postupati po uputama ovlaštenog veterinara.

Kurativne mjere provode se kod organskih – nezaraznih bolesti hvatanjem ili eventualnim sanitarnim odstrjelom samo bolesnih jedinki. Kod zaraznih i parazitarnih oboljenja obavlja se sanitarni odstrjel većeg broja bolesnih jedinki i to u skladu sa Zakonom o lovstvu, a u suradnji sa veterinarskom službom, dok se ne smanji mogućnost prijenosa zaraze i parazita. Odluku o takvom zahvatu može donijeti nadležno Ministarstvo putem stručne veterinarske službe koja je dužna voditi računa o kretanju i suzbijanju zaraza na svom području. Isto tako dodavanje lijekova u izlaganu hranu za divljač obavlja se samo u skladu s veterinarskom službom.

Higijensko – zdravstvene mjere provode se dezinfekcijom mjesta gdje je lešina ležala i oruđa kojim je uklonjena, a na način da se unište klice bolesti koja je uzrokovala smrt. Isto tako u ove mjere spada i dezinfekcija mjesta gdje se divljači zadržava duže vrijeme. Mjesta koja se žele raskužiti mogu se pokriti slamom, kukuruzovinom, suhim granjem ili lišćem te zapaliti.

SPAŠAVANJE DIVLJAČI OD ELEMENTARNIH NEPOGODA

U slučaju elementarnih nepogoda mora se odmah pomoći divljači, kao i svim životinjskim vrstama i to zavisno o vrsti elementarne nepogode.

U slučaju jakih povremenih snježnih mećava preporučuje se na površinama izvan lovišta napraviti dovoljan broj prtina i to zvjezdasto, od površine izvan lovišta prema samom lovištu odnosno okolnim prostoru i to onoliko prtina koliko to konfiguracija terena dozvoljava. Isto tako preporučuje se dogovoriti sa susjednim lovoovlaštenicima da isti, gdje je navedeni negativni klimatski čimbenik najizraženiji, na što većoj udaljenosti od same površine izvan lovišta, izlože odgovarajuću hranu za prehranu divljači te naprave dovoljan broj prtina i to zvjezdasto, od hranilišta ili mjesta gdje se izlaže hrana u okolni prostor i to onoliko prtina koliko to konfiguracija terena dozvoljava. Bitno je napomenuti da te prtine moraju voditi što dalje od površine izvan lovišta. Prema svakom objektu namijenjenom izlaganju hrane trebaju voditi najmanje tri prtine u različitim pravcima i u duljini koliko to prostor dozvoljava. Uz navedenu hranu obavezno izložiti na što više mjesta i sol, čime bi se divljač odvratila od ulaska na područje površine izvan lovišta.

U slučaju dugotrajne suše kada prirodna pojilišta i kaljužališta presuše, pokušati dogovoriti sa susjednim lovoovlaštenicima da isti izgrade potreban broj umjetnih pojilišta i kaljužališta i to što dalje od same površine izvan lovišta.

Na navedeni način divljač bi se spriječila da u potrazi za vodom prelazi veća područja, a time bi se i broj ulazaka i prelazaka divljači preko površine izvan lovišta u ljetnim i sušnim mjesecima zasigurno smanjio. U slučaju izgradnje navedenih umjetnih pojilišta i kaljužališta iste je potrebno redovno puniti vodom tijekom sušnoga razdoblja.

U nekim slučajevima lokalne i sezonske poplave mogle bi utjecati na divljač, ali i na pojedine strogo zaštićene i pojedine ostale životinjske vrste na način da se ista s tih poplavljenih područja premješta na druge dijelove koji su suši pa i na površine izvan lovišta. U navedenom razdoblju potrebno je osobitu pažnju posvetiti prihrani svih vrsta divljači, ali i pojedinih strogo zaštićenih i pojedinih ostalih životinjskih vrsta van površina izvan lovišta i to na primjerenoj udaljenosti od same površine, osiguranju potpunog mira, kao i sprječavanju potencijalnog krivolova. Prema Zakonu o lovstvu zabranjeno je loviti divljačkada je ugrožena poplavom, snježnim nanosima, poledicom, visokim temperaturama, požarom ili na drugi sličan način, osim u svrhu spašavanja.

SUZBIJANJE NEZAKONITOG LOVA

Suzbijanje nezakonitog lova planira se obilaskom površine izvan lovišta te organizacijom lovočuvarske službe. Stručna osoba koja će biti zadužena za provedbu ovog Programa zaštite divljači provoditi će i mjere za suzbijanje nezakonitog lova divljači na ovim površinama.

7 MJERE ZA SPREČAVANJE ŠTETA OD DIVLJAČI

Porastom industrijalizacije i poljoprivrednih površina te intenzivnijim uzgojem divljači pojedini površine sve je više šteta od divljači jer se stanište mijenja te divljač hranu nalazi na obrađenim površinama. Divljač svojim obitavanjem, potrebama za hranom, dnevnom ili sezonskom migracijom, utječe na stanište, floru i faunu što se u određenom trenutku očituje kao šteta.

Prema Pravilniku o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači mjere za sprečavanje šteta od divljači obuhvaćaju:

- edukaciju i suradnju s vlasnicima i korisnicima površina izvan lovišta;
- nabavljanje kemijskih, bioloških i biotehničkih zaštitnih sredstava te njihovu besplatnu raspodjelu vlasnicima i korisnicima površina izvan lovišta na njihov zahtjev;
- zaštitu usjeva i nasada izgonom divljači te upotrebom zaštitnih sredstava i plašila, koju su dužni provoditi vlasnici i korisnici površina izvan lovišta o vlastitom trošku;
- uklanjanje poljoprivrednih usjeva do agrotehničkog roka;
- smanjivanje broja divljači kada zbog prevelike gustoće dolazi do gospodarski nedopustivih šteta.

Sukladno zakonskim propisima divljač je izvan lovišta dopušteno loviti kada je:

- Ranjena i bolesna tijekom cijele godine, uz obveznu prijavu nadležnom tijelu i predočenju uvjerenja nadležne veterinarske službe da je odstrijeljena divljač bila ranjena ili bolesna;
- U slučaju proglašenja zarazne bolesti ili ako postoji mogućnost njene pojave u skladu s propisima o zdravstvenoj zaštiti životinja;
- Za potrebe znanstveno-istraživačkih i znanstveno-nastavnih ustanova u skladu s odgovarajućim programom;
- U slučaju smanjenja broja zbog prevelike gustoće populacije dolazi do gospodarski nedopustivih šteta.

Divljač se s ugroženih područja ne smije uklanjati samo odstrjelom, iako je to najjednostavniji i daleko najekonomičniji način sprečavanja šteta od divljači, nego treba koristiti i druge oblike kontrole populacije poput protjerivanja, ograđivanja, postavljanja repelenata, zvučnih zaštitnih sustava, optičkih i svjetlosnih uređaja. Loša kontrola populacije sigurno će uzrokovati probleme povezane s povećanjem populacije.

Od svih prisutnih vrsta divljači štete u prvom redu nastaju u prometu, dok je divlja svinja najzaslužnija za štete na usjevima, najviše tijekom ljeta i

jeseni kad izlaze na polja. Žitarice i kukuruz posebno su na udaru u mliječnoj fazi, dok štete na gomoljastim kulturama nastaju rovanjem.

U slučaju kada želimo zaštititi manji broj biljaka na određenoj površini, moguća je zaštita različitim repelentima ili ih se može zaštititi mrežom. Ovakva vrsta zaštite je gotovo neučinkovita za krupnu divljač kao što su jelen obični i divlja svinja, ali za zečeve koji obožavaju mlade biljke može biti savršen izbor.

Uređaji za plašenje divljači su plinski topovi ili jake sirene namješteni tako da se uključuju u pravilnim razmacima. Učinkovitost im je najveća kroz prva dva tjedna i treba ih koristiti povremeno. Za povećanje učinka trebalo bi ih pomicati svakih nekoliko dana te mijenjati učestalost uključivanja. Divljač lako navikne na učestale zvukove i također dobro razlikuje ugrožavanje od uznemiravanja. Doseg im se može znatno povećati ako ih postavimo na povišeno mjesto. Mogu se koristiti i razna druga akustična plašila poput raznih limenih traka ili zvona te razna vizualna plašila poput objekata koji reflektiraju svjetlost i svih drugih kombinacija.

Repelenti mogu znatno smanjiti štete od divljači, a najučinkovitiji su za primjenu u rasadnicima, voćnjacima, vinogradima, vrtovima. Najveća im je učinkovitost kada su dio programa smanjenja šteta koji povezuju ograđivanje, plašila, repelente i kontrolu populacije. Uporaba repelenata na velikim površinama je ograničena ponajviše radi velikih troškova te ograničenja u uporabi zbog atmosferskih prilika. Kao još jedan nedostatak repelenata je i to što se životinje naviknu i on nema učinak koji bi trebao imati.

Protjerivanje ima kratkotrajan učinak jer se protjerana divljač ubrzo vraća na ciljane površine.

Stoga su, uz obvezne, i ove sljedeće mjere moguće mjere kontrole populacije problematičnih vrsta divljači:

- edukacija stanovništva glede odnosa prema divljim životinjama;
- zvučni i vizualni efekti i plašila (postavljanje zrcalnih ogledalaca ili drugih odgovarajućih naprava, plinski topovi i sl.);
- kemijska sredstva – repelenti;
- postavljanje selektivnih zamki i klopki (živolovke);
- protjerivanje ili izgon divljači;
- intenziviranje odstrjela divljači u graničnim lovištima;
- odstrjel, ako je nužan, u koordinaciji s nadležnom policijskom postajom u slučaju prekobrojnog stanja pojedine vrste divljači.

Prema obvezi koju propisuje Program zaštite divljači za Općinu Sirač svake godine će se obavljati procjenjivanje divljači na području za koju je izrađen ovaj Program.

Provoditelj ovog Programa lov mora provoditi sukladno zakonskim propisima.

Obavljeni lov evidentira stručna osoba za provedbu Programa zaštite divljači po lovnim godinama u obrascu PZD-4, a ukoliko se radi o uginuću neophodno je sastaviti Zapisnik o šteti na divljači.

Odstrijeljena divljač, uginula ili ranjena divljač pripada pravnoj ili fizičkoj osobi koja koristi zemljište ili upravlja zemljištem izvan lovišta.

Popis svih Pravilnika koje je obavezno pratiti i po kojima se provodi ovaj Program dan je u poglavlju Uvod, u popisu literature.

U lovu, odnosno u izlučivanju, smije sudjelovati osoba koja uza se ima lovačku iskaznicu s važećom identifikacijskom markicom za pojedinu lovnu godinu i pisano dopuštenje pravne ili fizičke osobe koja provodi Program zaštite divljači.

Odstreljivati divljač smije samo osoba koja uz navedene uvjete posjeduje i oružni list za držanje i nošenje oružja u svrhu lova.

Površine ovog PZD-a mogu predstavljati relativno povoljna staništa za neke vrste divljači, ali u pojedinim slučajevima iste vrste mogu predstavljati izravnu ugrozu prema stanovništvu (npr. lisice, kune, čagljevi i vrane). Zbog toga se preporučuje poštivati počela socijalnog kapaciteta, kao što je to slučaj u srednje i zapadnoeuropskim zemljama.

Sukladno tome izrađivač preporučuje sljedeće socijalne kapacitete:

KRUPNA DIVLJAČ:

jelen obični (<i>Cervus elaphus</i> L.) – povremena vrsta.....	0 grla
jelen lopatar (<i>Dama dama</i> L.) – povremena vrsta.....	0 grla
srna obična (<i>Capreolus capreolus</i> L.) – stalna vrsta.....	0 grla
muflon (<i>Ovis aries musimon</i> Pall.) – povremena vrsta.....	0 grla
svinja divlja (<i>Sus scrofa</i> L.) – povremena vrsta.....	0 grla

SITNA DIVLJAČ:

c) dlakava divljač

jazavac (<i>Meles meles</i> L.) – stalna vrsta.....	0 grla
kuna bjelica (<i>Martes foina</i> Ehr.) – stalna vrsta.....	0 grla
kuna zlatica (<i>Martes martes</i> L.) – stalna vrsta.....	0 grla
lasica mala (<i>Mustela nivalis</i> L.) – stalna vrsta.....	0 grla
dabar (<i>Castor fiber</i> L.) - stalna vrsta.....	0 grla
zec obični (<i>Lepus europaeus</i> Pall.) – stalna vrsta.....	2 grla

lisica (*Vulpes vulpes* L.) – stalna vrsta 0 grla
čagalj (*Canis aureus* L.) – povremena vrsta..... 0 grla
tvor (*Mustela putorius* L.) – stalna vrsta0 grla

d) pernata divljač

fazan -gnjetlovi (*Phasianus* sp. L.) – stalna vrsta.....5 kljunova
trčka skvržulja (*Perdix perdix* L.) – povremena vrsta2 kljuna
prepelica pućpura (*Coturnix coturnix* L.)¹ – selica stanarica2 kljuna
golub grivnjaš (*Columba palumbus* L.) – selica stanarica.....3 kljuna
patka gluhara (*Anas platyrhynchos*L.) – stalna vrsta.....3 kljuna
vrana siva (*Corvus corone cornix* L.) – stalna vrsta.....10 kljunova
vrana gaćac (*Corvus frugilegus* L.) – stalna vrsta.....10 kljunova
svraka (*Pica pica* L.) – stalna vrsta.....10 kljunova
šojka kreštalica (*Garrulus glandarius* L.) – stalna vrsta.....10 kljunova

Redukcija divljači obavljat će se u skladu s Protokolom za postupanje, koji će se donijeti u suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova, uz moguću stručnu pomoć ministarstva nadležnog za poslove lovstva. Protokol treba donijeti najkasnije u roku od 6 mjeseci od dana odobrenja ovog Programa zaštite divljači.

Lov divljači obavlja se u skladu s odredbama Zakona o lovstvu. Obavljeni lov evidentira se po lovnim godinama i unosi u propisani obrazac PZD-4.

OBAVLJENI LOV							
LOVNA GODIN A	PODACI O ULOVLJENOJ DIVLJAČI				VRIJEME, MJESTO I NAČIN LOVA	PODACI O LOVCU	RAZLOG ZA OBAVLJANJE LOVA
	VRSTA	SPOL (m:ž)	DOB (god.)	TEŽINA (kg)			
1	2	3	4	5	6	7	8
01. 04. 2023./31.03.2024.							

OBAVLJENI LOV

OBAVLJENI LOV							
LOVNA GODIN A	PODACI O ULOVLJENOJ DIVLJAČI				VRIJEME, MJESTO I NAČIN LOVA	PODACI O LOVCU	RAZLOG ZA OBAVLJANJE LOVA
	VRSTA	SPOL (m:ž)	DOB (god.)	TEŽINA (kg)			
1	2	3	4	5	6	7	8
01. 04. 2024/31.03.2025.							

OBAVLJENI LOV

LOVNA GODIN A	PODACI O ULOVLJENOJ DIVLJAČI				VRIJEME, MJESTO I NAČIN LOVA	PODACI O LOVCU	RAZLOG ZA OBAVLJANJE LOVA
	VRSTA	SPOL (m:ž)	DOB (god.)	TEŽINA (kg)			
1	2	3	4	5	6	7	8
01. 04. 2024./31.03.2025.							

PZD – 4

OBAVLJENI LOV				
LOVNA GODIN A	PODACI O ULOVLJENOJ DIVLJAČI	VRIJEME, MJESTO I NAČIN LOVA	PODACI O LOVCU	RAZLOG ZA OBAVLJANJE LOVA

01. 04. 2025./31.03.2026.							

PZD – 4

OBAVLJENI LOV							
LOVNA GODIN A	PODACI O ULOVLJENOJ DIVLJAČI				VRIJEME, MJESTO I NAČIN LOVA	PODACI O LOVCU	RAZLOG ZA OBAVLJANJE LOVA
	VRSTA	SPOL (m:ž)	DOB (god.)	TEŽINA (kg)			
1	2	3	4	5	6	7	8
01. 04.							

--	--	--	--	--	--	--	--

PZD – 4

OBAVLJENI LOV							
LOVNA GODIN A	PODACI O ULOVLJENOJ DIVLJAČI				VRIJEME, MJESTO I NAČIN LOVA	PODACI O LOVCU	RAZLOG ZA OBAVLJANJE LOVA
	VRSTA	SPOL (m:ž)	DOB (god.)	TEŽINA (kg)			
1	2	3	4	5	6	7	8
01. 04. 2028./31.03.2029.							

PZD – 4

OBAVLJENI LOV							
LOVNA GODIN A	PODACI O ULOVLJENOJ DIVLJAČI				VRIJEME, MJESTO I NAČIN LOVA	PODACI O LOVCU	RAZLOG ZA OBAVLJANJE LOVA
	VRSTA	SPOL (m:ž)	DOB (god.)	TEŽINA (kg)			
1	2	3	4	5	6	7	8
01. 04. 2028./31.03.2029.							

PZD – 4

OBAVLJENI LOV				
LOVNA GODIN A	PODACI O ULOVLJENOJ DIVLJAČI	VRIJEME, MJESTO I NAČIN LOVA	PODACI O LOVCU	RAZLOG ZA OBAVLJANJE LOVA

01.04.2029./31.03.2030.							

PZD – 4

OBAVLJENI LOV							
LOVNA GODIN A	PODACI O ULOVLJENOJ DIVLJAČI				VRIJEME, MJESTO I NAČIN LOVA	PODACI O LOVCU	RAZLOG ZA OBAVLJANJE LOVA
	VRSTA	SPOL (m:ž)	DOB (god.)	TEŽINA (kg)			
1	2	3	4	5	6	7	8
01.04.							

--	--	--	--	--	--	--	--

8 BRIGA O DRUGIM ŽIVOTINJSKIM VRSTAMA

U današnje vrijeme čovjek svojim djelovanjem narušava prirodnu ravnotežu. Prije samo 200-tinjak godina stanovništva je bilo oko milijardu. Sad nas je sedam puta više i to uzima svoj danak. Taj dizbalans očituje se u sve bržem izumiranju vrsta i u gubitku staništa. Kako bi se usporio nestanak vrsta donose se propisi i mjere za zaštitu pojedinih vrsta, ali i njihovih staništa. Mjere zaštite životinjskih, biljnih i gljivljih vrsta u Republici Hrvatskoj propisuju se u skladu izdavanja različitih dopuštenja za postupanje zaštićenim vrstama, akcijskih planova i planova upravljanja, gospodarenja prirodnim dobrima, ocjenama prihvatljivosti za ekološku mrežu, procjena utjecaja na okoliš i drugih obavezujućih dokumenata, a nerijetko su i dio različitih preporuka i uputa kojima se nastoji osigurati dobro stanje populacija divljih vrsta te zaštita vrsta koje su ugrožene.

Naravno, da stalni monitoring mora biti prisutan, poput praćenja obitavanja drugih životinjskih vrsta unutar područja za koje je izrađen Program s ciljem evidentiranja pojave novih vrsta te utvrđivanja vremenskog intervala obitavanja sezonskih, odnosno prolaznih vrsta; praćenje gniježđenja i leženja životinjskih vrsta te vođenja mladunčadi u cilju procjene njihova brojnog stanja i ostvarenog prirasta; monitoring bioloških zahtjeva životinjskih vrsta u pogledu mjesta hranjenja i utvrđivanja izvora - podrijetla hrane; sprječavanje uništavanja legla, odnosno gnijezda i jaja životinjskih vrsta te uništavanje mladunčadi ili odraslih primjeraka, a pojavom nove vrste ili većeg broja pojedine životinjske vrste podnijeti zahtjev nadležnom tijelu za poduzimanjem odgovarajućih mjera u cilju sprječavanja štete od divljači

9 PRIKAZ POTREBNIH FINANCIJSKIH SREDSTAVA ZA PROVEDBU PROGRAMA

U desetogodišnjem razdoblju važenja ovog Programa doista je teško predvidjeti točne troškove koji bi u provedbi ovog Programa mogli nastati.

Financijska sredstva potrebna za provedbu ovog Programa u prvom redu se odnose na mjere za sprječavanje šteta od divljači i na divljači, na mjere zaštite divljači i strogo zaštićenih i ostalih životinjskih vrsta te nabavu zaštitnih sredstava, potrebne opreme i potrošnog materijala.

Prikaz financijskih sredstava sastoji se od troškova koji će nastati provođenjem propisanih mjera, a na visinu troškova direktno utječu vrste i broj divljači koja će se pojaviti na površinama izvan lovišta, kretanje cijena novonabavljene opreme ili potrošnog materijala, kretanje cijena pojedinih sredstava i radova utrošenih u svrhu zaštite divljači i sprječavanja šteta od/na divljači i slično.

Radi navedenog, sva stvarna financijska sredstva potrebna za provedbu ovog Programa iskazuje se na kraju razdoblja važenja ovog Programa.

U desetogodišnjem razdoblju planirani su sljedeći okvirni **godišnji** troškovi:

VRSTA TROŠKA	CIJENA (kn)
Provođenje programa zaštite divljači <i>(terenski obilasci stručne službe, monitoring, dostava obrazaca za SLE, vođenje dokumentacije, organizacija izlučenja i zbrinjavanja otpada, izrada godišnjih planova, korespondencija s nadležnim tijelima (Ministarstvima i ostalim))</i>	10.000,00
Nabava opreme i pomagala <i>(godišnje održavanje i popravci tehničkih pomagala, troškovi materijala, mamaca za živolovke i ostalo)</i>	5.000,00
Oprema za izvođače radova na izlučenju i transportni troškovi <i>(direktni i indirektni troškovi stručne službe i terenskih radnika i naknada za izvođače radova i stručno osoblje, preventivne mjere i ostalo)</i>	10.000,00
Troškovi znanstveno – istraživačkog rada i školovanja te obuke <i>(troškovi edukacija, troškovi licenci i ostalo)</i>	10.000,00
Ostali troškovi	5.000,00

(Marketing i komunikacija s medijima, izdavanje obavijesti i obilježavanje terena prilikom izvođenja radova, uredski materijal i ostalo)	
UKUPNO	cca. 40.000,00

Tablica 9. prikaz planiranih godišnjih troškova provedbe Programa

Stvarna visina financijskih sredstava koje će trebati izdvojiti za provedbu ovog Programa ovisiti će o cijenama na tržištu i stvarnom brojnom stanju divljači te strogo zaštićenih i ostalih životinjskih vrsta koje će se pojavljivati na površini obuhvata Programa. Budući da je moguće koristiti više metoda za suzbijanje šteta od divljači, provoditelju Programa je ostavljeno na izbor koju metodu će provoditi i sukladno tome koju opremu će nabavljati te vrste radova primjenjivati sukladno monitoringu tj. praćenju.

Izradi Revizije ovog Programa pristupa se kada se trajnije i značajnije izmijene uvjeti i okolnosti na kojima se temelji ovaj Program.

10 KRONIKA PROGRAMA ZAŠTITE DIVLJAČI

Kronika zaštite divljači za svaku lovnu godinu evidentira kronološkim redom sva zbivanja na površinama obuhvata Programa, a osobito:

1. broj divljači i strogo zaštićenih i ostalih životinjskih vrsta koje stalno ili povremeno pojavljuju ili obitavaju na površini izvan lovišta ili preko njega samo prelaze
2. štetan utjecaj važnijih elementarnih nepogoda
3. dolazak i odlazak sezonskih vrsta
4. aktivnost stručne i lovočuvarske službe za provedbu programa zaštite divljači
5. štete od i na divljači i površinama izvan lovišta
6. opažanja i nalaze strogo zaštićenih i ostalih životinjskih vrsta koje utječu na gospodarenje površinama izvan lovišta
7. antropogeni utjecaji
8. pokuse za znanstvena istraživanja ako je takvih istraživanja bilo
9. sva zbivanja koja mogu uvjetovati reviziju programa zaštite divljači

Kroniku zaštite divljači može se voditi i u elektronskom obliku, a listove za svaku lovnu godinu potrebno je zaključiti, otisnuti, uvezati i priložiti ovom Programu.

U skladu s odredbama *Pravilnika o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači* ovom programu zaštite divljači prilaže se:

1. Akt o ustanovljenju područja za koje je izrađen Program (prostorni plan Općine - izmjene i dopune)
2. Rješenje o provedenom postupku prethodne ocjene (Rješenje o ocjeni prihvatljivosti plana za ekološku mrežu)
3. Zapisnik Stručnog povjerenstva za pregled Programa
4. Suglasnost na Program
5. Topografska karta područja za koje je izrađen Program u mjerilu 1:25000 ili krupnije x
6. Kartografski prikaz područja ekološke mreže u odnosu na obuhvat Programa

